Koncepční rámec hostitelské péče

„vize úpravy hostitelské péče v českém systému“

Vypracován pracovní skupinou MŠMT ve spolupráci s Nadací Sirius

s cílem rozvoje podpory mladých dospělých odcházejících z ústavní péče

2026

Obsah

1. Úvod 6
2. Provázení dětí umístěných v zařízeních v ČR 10
   2.1. Aktuální stav 10
   2.2. Aplikace současné legislativy 11
   2.3. Externí formy podpory dětí umístěných v zařízeních 12
3. Hostitelská péče a hostitel 16
   3.1. Vymezení pojmu hostitel a hostitelská péče 17
   3.2. Základní principy hostitelské péče 19
   3.3. Co není hostitelská péče 20
4. Kritéria vzniku hostitelské péče 21
   4.1. Dítě 21
   4.2. Hostitel 22
5. Vznik hostitelské péče 24
   5.1. Hostitelská dvojice vzniká prostřednictvím třetí strany 24
      5.1.1. Doporučený postup 25
   5.2. Hostitelská dvojice vzniká přirozeně 33
      5.2.1. Doporučený postup 34
6. Průběžná podpora a vyhodnocování hostitelské péče 39
   6.1. Spolupráce v průběhu hostitelské péče 39
      6.1.1. Spolupráce hostitele se zařízením 39
      6.1.2. Spolupráce zařízení s hostitelem a OSPOD 40
      6.1.3. Spolupráce hostitele se zařízením a OSPOD 41
      6.1.4. Spolupráce OSPOD se zařízením a hostitelem 42
   6.2. Práva dítěte k hostiteli, zařízení a OSPOD 42
   6.3. Vyhodnocování prospěšnosti hostitelské péče pro dítě 44
      6.3.1. Zařízení 44
      6.3.2. OSPOD 46
   6.4. Podpora hostitele (provázení) 46
7. Formální ukončení hostitelské péče 47
   7.1. Ukončení ústavní výchovy zletilostí dítěte 47
   7.2. Ukončení ústavní výchovy u nezletilého dítěte 47
   7.3. Přesun dítěte do jiného zařízení 48
   7.4. Předčasné ukončení hostitelské péče 48
8. Doporučení pro případný legislativní návrh 50
9. Přílohy 51
   9.1. Infografika 51

9.2. Prohlášení osob v souvislosti s převzetím dítěte do péče 52
9.3. Návrh systému vzdělávání dobrovolníků vstupujících do dětských domovů 53
9.3.1. Účel a smysl vzdělávání 53
9.3.2. Odpovědnost za realizaci poučení 53
9.3.3. Obsah poučení 53
9.3.4. Forma realizace poučení 54
9.3.5. Návrh zkrácené verze – e-learning / videokurz 54
9.4. Doporučený obsah vzdělávání hostitelů 56
9.4.1. Okruhy témat pro informační video pro zájemce o HP 56
9.4.2. Celodenní školení pro zájemce o HP 57
9.5. Doporučený obsah dalších materiálů k hostitelské péči 58
9.5.1. Podklady pro děti 58
9.5.2. Podklady pro rodiče 59
9.6. Názor dítěte na zajištění hostitelské péče 60
9.7. Etický kodex hostitele 61
9.8. Návrh smlouvy hostitele se zařízením 62

Pracovní skupina

Tento dokument vznikl díky intenzivní a pečlivé práci členů pracovní skupiny, která na koncepci hostitelské péče pracovala v období říjen 2024 až duben 2026. Pracovní skupina pracovala pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Na tomto dokumentu společně pracovali:

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Mgr. Zdenka Smolíková, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Mgr. Johana Mertová, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Mgr. Monika Veselá, Národní pedagogický institut

Bc. Martin Lněnička, Federace dětských domovů ČR, DD Dolní Počernice

Mgr. Andrea Dolejšová, Profesní komora SPOD, SPOD Praha 8

Mgr. Zuzana Larsson, Centrum hostitelské péče

Alžběta Skleničková, NF Spoluživot

PhDr. Lucie Myšková, Ph.D., Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; PSYCHO PORT, s.r.o. – ambulance klinické psychologie

Ing. Mgr. Dana Lipová, Nadace Sirius

Bc. Lukáš Talpa, Liga otevřených mužů

Mgr. Klára Chábová, Platforma do dospělosti, NF Krok domů

Gabriela Navrátilová, Obecně prospěšná společnost Sirius

Mgr. Pavla Poláková, Centrum rodinné podpory p.o.

Veronika Kašáková, NF Veroniky Kašákové

Editor textu: Dana Lipová

Tento dokument vznikl na základě finanční podpory Nadace Sirius.

Jak pracujeme s pojmy v tomto dokumentu

Pokud v tomto dokumentu používáme slovo „**dítě**“, myslíme tím děti, dospívající a mladé osoby, které jsou umístěny soudem do péče školského pobytového zařízení. Tímto slovem reflektujeme také všechna pohlaví.

Pokud píšeme „**zařízení**“, myslíme tím školská pobytová zařízení, která jsou zřizována podle zákona č. 109/2002 Sb., *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.* To znamená, že pojem zařízení zahrnuje nejen dětské domovy, ale také dětské domovy se školou, výchovné ústavy a diagnostické ústavy.

Pokud píšeme „ústavní péče“, myslíme tím péči školského pobytového zařízení, což zahrnuje jak ústavní výchovu, tak ochrannou výchovu, tak péči na základě smlouvy mezi dítětem a zařízením.

Pokud píšeme „**provázení**“, myslíme tím odbornou a průběžnou podporu hostitelů, která jim pomáhá zvládat situace spojené s péčí o dítě, sdílet zkušenosti a udržet dlouhodobý a bezpečný vztah s dítětem.

Pokud píšeme „**ředitel zařízení, pracovník OSPOD, pracovník NNO**“ myslíme tím také ředitelku zařízení, pracovnici OSPOD nebo pracovnici NNO. Důvodem, proč používáme pouze jedno zástupné slovo, je snaha o přehlednost a stručnost textu. Jsme si vědomi, že na všech zmiňovaných pozicích nebo zmiňovaných rolích se v reálném životě objevují zástupci obou pohlaví.

Pokud píšeme „**hostitel**“, myslíme tím muže nebo ženu, kteří se stali formálně hostitelem pro konkrétní dítě. Co znamená stát se formálně hostitelem, popisujeme v kapitole č. 5. Pevně věříme, že pojem „hostitel“ bude tímto dokumentem pevně a jednoznačně ukotven v českém prostředí i českém jazyce.

Pokud píšeme „**hostitelský pár**“, myslíme tím dítě a jeho hostitele.

Seznam použitých zkratek a pojmů

OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
IPOD	individuální plán ochrany dítěte
NNO	nestátní neziskové organizace
ÚV/OV	ústavní výchova / ochranná výchova
ZSPOD	zákon o sociálně-právní ochraně dětí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
HP	hostitelská péče
SŘ	správní řád

1. Úvod

V České republice žijí tisíce dětí v zařízeních ústavní výchovy (dále „zařízení“), často z důvodů, které samy nemohly ovlivnit, jako je zanedbávání péče, zneužívání, násilí nebo neschopnost rodiny se o dítě z nejrůznějších důvodů postarat.[1] U mnoha z těchto dětí se do jejich zletilosti nepodaří situaci v biologické rodině upravit natolik, aby mohlo dojít k jejich návratu domů, či se nepodaří nalézt vhodnou osvojitelskou nebo pěstounskou rodinu. I přes snahu personálu v zařízeních může institucionální péče jen těžce nahradit individuální vztah, citovou vazbu a pocit bezpečného vztahu. A to i přesto, že některá zařízení procházejí v současné době transformací na zařízení rodinného typu, kde děti žijí v bytových jednotkách integrovaných v běžném prostředí.

Důležitost tzv. výlučné citové vazby (attachment) byla prokázána již řadou autorů (např. Bowlby, Ainsworth, Bartholomew & Horowitz, Shaver & Mikulincer). Autoři se shodují, že výlučná citová vazba není nadstavba nebo vyšší kvalita nějakého vztahu, ale že jde o základní vrozenou potřebu dítěte během jeho vývoje. Dítě má vrozenou snahu udržovat blízký vztah ke svému pečovateli nebo v pozdějším věku k jiné blízké osobě. Tento vztah funguje jako mechanismus regulace stresu, úzkosti a emocí a je základem tvorby vnitřní modelů chování, které se pak promítají i do dospělosti.[2]

Pozdější práce, např. práce Waters a dalších autorů, prokázaly, že bezpečná citová vazba je klíčová i v době dospívání.[3] Jejich výzkumy ukázaly, že u dospívajících bezpečná citová vazba ovlivňuje vztahy s rodiči (schopnost autonomie vs. blízkost), vztahy s vrstevníky a partnery, regulaci emocí, sebevědomí, souvisí i s rizikem psychických potíží a rizikovým chováním. Kvalitní bezpečná citová vazba podle nich působí v době dospívání jako ochranný faktor proti depresím, úzkostem a maladaptivnímu chování. Allen pak tvrdí, že dospívání je období, kdy attachmentové vazby nezmizí, ale přetvářejí se. Dospívající si udržuje vazbu k rodičům, ale stále více hledá podporu i u vrstevníků nebo partnerů. Schopnost osamostatnění se rodí z bezpečné citové vazby, nikoli jejím přerušením.

Řada autorů se zabývala i korelací nebo kauzalitou chybějící bezpečné citové vazby v dětství a problémů v dospělosti (např. John Bowlby, Mary Ainsworth, Mary Main, Michael Rutter). Ainsworth[4] například prokázala, že typ citové vazby v dětství předpovídá sociální a emoční fungování osoby v dospělosti.

---

[1] Analýza příčin umisťování dětí mimo rodinu v širších souvislostech, Rilsa, 2025, PP_01-2025.pdf.

[2] Např. Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger.* New York: Basic Books.
Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression.* New York: Basic Books;
Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum;
Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226–244. https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226; Crittenden, P. M. (2008). *Raising parents: Attachment, representation, and treatment.* Cullompton: Willan Publishing.

[3] Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). *Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. Child Development, 71*(3), 684–689;
Allen, J. P., McElhaney, K. B., Land, D. J., Kuperminc, G. P., Moore, C. W., O'Beirne-Kelly, H., & Kilmer, S. L. (2003);
Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). *Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. Journal of Personality and Social Psychology, 74*(5), 1380–1397;
Allen, J. P., & Tan, J. S. (2016). *The multiple facets of attachment in adolescence.* In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment* (3rd ed., pp. 399–415). New York: Guilford Press.

[4] Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Navazující studie Waterse[5] ukázala, že typ citové vazby v prvním roce věku (dle modelu Strange Situation) předpovídá kvalitu vztahů ve 20 letech věku – tedy, že raná bezpečná citová vazba má dlouhodobé důsledky pro sociální a emoční fungování. Další práce (Crittenden) pak prokázala, že děti, které postrádají konzistentní vztahovou osobu, si vytvářejí zkreslené způsoby zpracování informací a tvoří nevhodné strategie přežití. Když dítě vyrůstá v prostředí, kde chybí stabilní a bezpečná vztahová osoba, musí si najít způsob, jak zvládat stres, získat péči, nebo aspoň minimalizovat bolest z odmítnutí, tzv. upravovat svoje strategie přežití. Jiné studie (např. Crittenden[6]) dále prokázaly, že bezpečná citová vazba je klíčová pro tvorbu těchto strategií přežití a že strategie, které si vytvoří dítě s nefunkční citovou vazbou, se v dospělosti stávají maladaptivními, tzn. to, co v dětství pomáhalo přežít v nebezpečném nebo zanedbávajícím prostředí, se v dospělosti stává zdrojem problémů – protože už neodpovídá potřebám zralých vztahů a života.

Nicméně psychologická literatura se shoduje, že i když nekvalitní (nejistá nebo dezorganizovaná) citová vazba v raném dětství zvyšuje rizika problémů, není to nezvratné. Výzkumy ukazují, že **nové bezpečné citové vztahy v adolescenci a dospělosti mohou mít léčivý a ochranný efekt**. Například Allen[7] prokázal, že kvalitní vztahy s vrstevníky a podporujícími dospělými (učiteli, trenéry) v době dospívání fungují u dospívajících jako ochranný faktor, a to i když měli v dětství nejistou citovou vazbu. Bezpečné citové vazby podle něj mohou v době dospívání snížit riziko depresí a problémového chování.

Takovou **bezpečnou citovou vazbu může nabídnout dítěti hostitelská péče**.

Hostitelská péče není náhradou rodiny dítěte ani nenahrazuje péči zařízení, ve kterém dítě žije. Nejde ani primárně o způsob, jak zajistit dítěti trávení volného času mimo zařízení. **Primárním cílem hostitelské péče je budování individuálního a stabilního vztahu, který bude splňovat kritéria bezpečné citové vazby mezi dospělou osobou a dítětem**. Omezením tohoto vztahu je, že není spojený s celodenní péčí. To může být limitující především u menších dětí. Hostitel je vždy osoba mimo zařízení, ve kterém dítě žije (nejde o pracovníka zařízení), hostitelem se nemůže stát ani příbuzný dítěte.

Výzkumy i zkušenosti z praxe[8] v České republice ukazují, že děti mají díky hostitelské péči vyšší šanci na úspěšný a samostatný život po odchodu ze zařízení. Zlepšuje se jejich sebevědomí, studijní výsledky i schopnost navazovat zdravé vztahy. Výsledky výzkumu SIMPLY5[9] z roku 2024 ukazují, že navázání bezpečného vztahu s osobami mimo ústavní zařízení pomáhá významně dětem v úspěšném osamostatnění v době odchodu ze zařízení. Výzkumy NF Krok domů[10] dál ukazují, že osoba mimo ústavní zařízení může naplňovat další vztahové potřeby dětí a dospívajících, zajišťuje individuální

---

[5] Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). *Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. Child Development, 71*(3), 684–689.

[6] Crittenden, P. M. (1992). Quality of attachment in the preschool years. *Development and Psychopathology, 4*(2), 209–241;
Crittenden, P. M. (2008). *Raising Parents: Attachment, Representation, and Treatment.* Cullompton: Willan Publishing.

[7] Allen, J. P., McElhaney, K. B., Kuperminc, G. P., & Jodl, K. M. (2004). Stability and change in attachment security across adolescence. *Child Development, 75*(6), 1792–1805. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00817.

[8] Organizace, které poskytují nebo poskytovaly podporu hostitelské péče (údaj z 2025): Děti patří domů, Centrum hostitelské péče, NF Spoluživot.

[9] https://www.nadacesirius.cz/soubory/zaverecne-zpravy/Zaverecna-zprava-Amerikanka2.pdf

[10] https://www.krokdomu.cz/media/krokdomu/pruzkum.pdf

přístup k dětem, zprostředkovává zapojení dítěte/mladého dospělého do běžného života za branami zařízení. Díky tomu děti získávají sociální a kognitivní dovednosti v rámci reálných životních situací. Vztah hraje také další významnou roli z pohledu formování identity dítěte, poskytuje mu nejen bezpečné „zrcadlení" jeho chování a hodnot, ale také jedinečné osobní zážitky a pozitivní vzory, které jsou klíčové pro zdravý emoční a psychický vývoj dítěte. Neméně důležitým cílem je i podpora dětí v situaci odchodu z ústavních zařízení po dosažení zletilosti, případně po ukončení vzdělávání. Bezpečný vztah, který přetrvá i po opuštění zařízení, eliminuje riziko selhání mladého dospělého člověka v tomto pro něj těžkém období, a eliminuje tím také negativní jevy, jako jsou bezdomovectví, zadlužení, kriminalita a pocit osamění.

Pojem hostitelská péče se používá v praxi již několik desítek let, nicméně **není doposud systematicky uchopen a formálně definován** jako součást našeho systému ochrany dětí. Pojem hostitelská péče není ukotven v žádném zákoně ani provádějícím předpise. Nicméně fungování hostitelské péče v praxi ukázalo, že jde o formu podpory, která má velký potenciál. Vzhledem k tomu, že hostitelská péče má v sobě i řadu rizik pramenících z chybějícího bližšího ukotvení v systému (jako např. že budoucí náhradní rodič si chce jen vyzkoušet prostřednictvím HP pěstounství nanečisto, nebo že si chce sám vybrat dítě a obejít tím standardní proces apod.), je potřeba formálně definovat a ukotvit hostitelskou péči v českém systému ochrany dětí.

Zkušenosti nasbírané z praxe dnes umožňují připravit **koncepční materiál, který poskytne jasné vymezení hostitelské péče jako důležité podpory dětí žijících v zařízeních, na základě kterého bude možné připravit návrh formálních dokumentů či legislativních změn pro jasné ukotvení hostitelské péče v českém systému podpory a ochrany ohrožených dětí.**

Jasné ukotvení hostitelské péče vnímáme jako klíčový předpoklad pro to, aby mohla být tato forma podpory pro děti v zařízeních bezpečná, efektivní a udržitelná. Neexistence formálního ukotvení hostitelské péče přináší rizika především pro ně (např. nedostatečná ochrana práv, absence dohledu, bez záruky stability vztahu), ale je spojena i s právní nejistotou pro hostitele. Přináší také nejasnosti pro personál zařízení (např. co si mohou dovolit povolit a co už není v jejich pravomoci). Může dál znamenat nejistotu pro pracovníky OSPOD a kontrolní orgány (např. ČŠI nebo státní zastupitelství), především v tom, jak k hostitelské péči v různých případech přistupovat. Bez formálního ukotvení nejsou ošetřeny obavy zúčastněných aktérů a není zajištěn jednotný a předvídatelný postup. Nejednotnost v přístupu k hostitelské péči tak může ve svém důsledku vést k nerovnému přístupu k dětem napříč Českou republikou.

Na základě této potřeby zahájilo MŠMT ve spolupráci s MPSV a Nadací Sirius v říjnu 2024 činnost pracovní skupiny, jejímž **cílem bylo připravit koncepční dokument pro systémové uchopení hostitelské péče v České republice**. **Dokument, který držíte v ruce, je výsledkem práce této pracovní skupiny**, ve které působili odborníci z oblasti školství a sociálních věcí, ze státní a veřejné správy, školských institucí, zástupci neziskového sektoru. Snahou bylo dosáhnout odborného konsenzu o podobě hostitelské péče.

Smyslem tohoto dokumentu je vytvořit koncepční rámec hostitelské péče, který popíše, jak by měla vypadat hostitelská péče v budoucnosti, a vymezit role jednotlivých aktérů, jako je např. zařízení, NNO, hostitel nebo OSPOD. Dokument si klade za cíl **přispět k jednotné definici cílů a smyslu hostitelské péče, jasnému ukotvení pojmů a sladění očekávání všech aktérů**, a tím k větší kvalitě a transparentnosti činností spojených s hostitelskou péčí.

Dokument byl tvořen s vědomím, že na něj může navázat tvorba dalších dokumentů na metodické nebo legislativní úrovni, proto je **koncipován především jako vize, která překračuje současné legislativní ukotvení.** Nejedná se o dokument, jenž si klade za cíl, aby byl v aktuální podobě pro

jednotlivé aktéry v současnosti závazný. Tento dokument není za současných právních podmínek metodickým dokumentem pro OSPOD ani pro zařízení.

Věříme, že daný dokument napomůže budoucímu legislativnímu ukotvení hostitelské péče, ale i současnému sjednocení pracovních postupů, např. neziskových organizací, OSPOD, zařízení či v rámci spolupráce dalších aktérů.

2. Provázení dětí umístěných v zařízeních v ČR

2.1. Aktuální stav

Jak již bylo zmíněno v úvodu, v současnosti (červen 2026) neexistuje legislativní uchopení hostitelské péče jako takové, existuje pouze metodický materiál MPSV, který na hostitelskou péči aplikuje § 30 zákona o sociálně-právní ochraně dětí,[11] cílem tohoto paragrafu bylo však původně ošetřit jiné situace, než je hostitelská péče.

Na tomto místě je také potřeba dodat, že zatím není dostatečně ošetřena ani podpora mladých dospělých, kteří opouštějí ústavní péči z důvodu zletilosti, a jejich následného osamostatnění. Nicméně v posledních letech se diskutuje o zavedení nové sociální služby, jejímž cílem bude provázení mladých dospělých po odchodu ze zařízení do samostatného života. Dalším řešením může být využití kurátorů pro dospělé, kteří mohou pomoci v obtížných životních situacích prostřednictvím sítě služeb a dokážou s těmito mladými lidmi spolupracovat.[12]

Provázení vyžaduje několik let podpory

V současnosti již v některých zařízeních dochází k většímu důrazu na podporu dětí v době jejich přechodu ze zařízení do samostatného života. Legislativa tuto praxi do jisté míry umožňuje: mladí dospělí mohou například i po dosažení zletilosti (v případě, že se věnují přípravě na budoucí povolání) a po dohodě se zařízením zůstat v zařízení až do 26 let věku. Některá zařízení mají pro tyto mladé dospělé i samostatné bytové jednotky, kde se mohou učit samostatnému životu ještě před opuštěním zařízení nebo zůstat zde po nějakou dobu po opuštění zařízení. Zařízení může také mladým dospělým po odchodu nabídnout možnost vrátit se nebo konzultovat s jeho personálem problémy, se kterými se mladý dospělý setká (např. se sociální pracovnicí nebo vychovateli další kroky, jako je zajištění bydlení nebo práce).

Na druhou stranu tuto nabídku z různých důvodů dnes využívá jen část mladých dospělých a kapacita řady zaměstnanců zařízení je pro tyto služby navíc velmi omezená. Rovněž využití nabídky bydlení v zařízení po dosažení zletilosti není v praxi tolik využíváno, protože často touha po samostatnosti a svobodě bývá u mladých dospělých silnější.

Provázení založené na vztahu je nejefektivnější

V praxi vzniklo několik různých typů podpory dětí žijících v zařízení, jejichž cílem je pomoci dítěti s osamostatněním při odchodu ze zařízení. Tato podpora představuje širokou škálu jednorázových školení, krátkodobých programů nebo dlouhodobějšího provázení s rozdílnými parametry a principy. Cílem těchto aktivit je připravit dítě na odchod ze zařízení. Jako velmi účinné se ukazují především typy podpory, které jsou dlouhodobé, začínají už v době pobytu dítěte v zařízení a jsou založené na vztahu mezi dospívajícím a jednou podporující/doprovázející osobou.

V posledních letech bylo v praxi úspěšně pilotováno několik modelů dlouhodobějšího provázení dětí ze zařízení. Modely mají různé parametry, ale podobné základní principy, např. snahu o budování dlouhodobého vztahu s dítětem, a cíle, tedy pomoc dítěti zvládnout odchod z ústavního zařízení do samostatného života a podpora dítěte při začlenění do běžného dospělého života (zejména v oblasti bydlení, pracovního zařazení, hospodaření s financemi, ale i v oblasti vztahů, hledání odborné péče nebo v oblasti péče o narozené děti atp.).

---

[11] https://mpsv.gov.cz/cms/documents/84d0f48c-491f-cafa-4ba7-0657463dade6/Metodika_%C2%A7%2030_hostitelsk%C3%A1%20p%C3%A9%C4%8De.pdf

[12] https://www.krokdomu.cz/Krokdomu/Download/downloadbook/?id=1

Určitou formu podpory a doprovázení nabízejí i zařízení samotná, ale ani to není systémově zavedené ve všech zařízeních a tato podpora je obvykle nadstandardní iniciativou vedení zařízení. Stejně jako podpora sama, tak i podmínky této podpory jsou v současné době vzhledem k chybějící legislativě nejednotné a nedostatečné.

Hostitelskou péči v současnosti rozvíjí v České republice jen několik organizací. Každá z nich pro své potřeby vytvořila svoje interní metodiky, podklady pro zájemce, kteří se na ně obracejí, pravidla a principy spolupráce se zařízením nebo OSPOD apod. Přestože základní myšlenky jsou podobné, neexistuje formálně jednotný přístup k hostitelské péči. Z formálních dokumentů se věnuje hostitelské péči pouze metodické doporučení MPSV[13] vydané v létě 2025, které upravuje využívání § 30 v ZSPOD.[14]

2.2. Aplikace současné legislativy

V roce 2026 upravují ústavní péči tyto zákony:

Číslo zákona	Název zákona	Klíčová ustanovení a obsah
89/2012 Sb.	**Občanský zákoník**	**§ 971–975**: Základní hmotněprávní úprava. Definuje podmínky pro nařízení ústavní výchovy soudem v případech, kdy je výchova dítěte nebo jeho zdárný vývoj vážně ohrožen či narušen.
109/2002 Sb.	**Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních**	**Celý zákon**: Jedná se o *lex specialis*. Upravuje typy zařízení (diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav), práva a povinnosti dětí i personálu.
359/1999 Sb.	**Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (ZSPOD)**	**§ 28–30**: Upravuje roli OSPOD při podávání návrhů na ústavní výchovu a spolupráci s rodinou. **§ 42**: Evidence dětí v ústavní výchově.
292/2013 Sb.	**Zákon o zvláštních řízeních soudních**	**§ 466–471**: Procesní úprava řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, včetně rozhodování o nařízení, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy.

Ústavní péči dále upravují:

- **Vyhláška č. 438/2006 Sb.**: Upravuje podrobnosti o organizaci výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.
- **Vyhláška č. 450/2021 Sb.**: Stanoví standardy kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP).
- **Zákon č. 561/2004 Sb. (Školský zákon)**: **§ 120**: Zmiňuje ústavní výchovu v kontextu zajištění vzdělávání dětí v těchto zařízeních.

Jak již bylo několikrát zmíněno, hostitelská péče není zatím v legislativě a prováděcích předpisech jako taková ukotvena, pro její aplikaci se využívá § 30 ZSPOD. Vzhledem k její prospěšnosti pro děti se v praxi využívá i bez legislativního ukotvení, byť zatím v omezené míře.

[13] https://www.mpsv.cz/cms/documents/84d0f48c-491f-cafa-4ba7-0657463dade6/Metodika_%C2%A7%2030_hostitelsk%C3%A1%20p%C3%A9%C4%8De.pdf

[14] https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359

Základem hostitelské péče je budování bezpečné citové vazby dítěte s dospělou osobou, tedy budování vztahu mezi dítětem a nepříbuznou osobou mimo zařízení. Hostiteli se tak v minulosti stávali většinou lidé, kteří se s dítětem setkávali v rámci nějakých společných aktivit, mohlo jít například o dobrovolnictví v zařízení, doučování, zájmovou činnosti, nebo je s dítětem seznámily jejich vlastní děti (např. chodily s dítětem do třídy, do kroužku nebo oddílu). Vztah vzniká postupně a dokud nedospěje do stavu, kdy hostitel chce umožnit dítěti návštěvy ve své domácnosti s přespáním, je kontrola tohoto vztahu a vyhodnocení jeho prospěšnosti dnes především zodpovědností personálu zařízení. Ve chvíli, kdy hostitel požádá ředitele zařízení o povolení pobytu dítěte mimo zařízení, aplikuje se § 30 ZSPOD. Tato praxe je běžná stále, i když hostitelská péče vzniká i dalšími cestami.

Cesta žádání o přespání dítěte mimo zařízení u dospělé osoby je v podstatě jediným jasně daným postupem. Ředitel zařízení s žádostí kontaktuje OSPOD a vyžádá si jeho závazné stanovisko. Postup OSPOD detailně popisuje metodické doporučení MPSV,[15] proto zde pouze nastíníme obecně možné situace:

1. OSPOD vydá kladné stanovisko, ředitel ústavního zařízení se s ním ztotožní a umožní pobyt dítěte u hostitele.
2. OSPOD vydá nesouhlasné stanovisko. Ředitel zařízení je tímto stanoviskem vázán a musí bez dalšího dokazování žádost o povolení pobytu zamítnout.
3. OSPOD vydá souhlasné stanovisko s pobytem v kratším časovém úseku, než o jaký bylo zažádáno, ředitel část pobytu povolí a část zamítne.
4. OSPOD vydá souhlasné stanovisko, ale ředitel pobyt dítěte u hostitele neumožní. V tomto případě musí existovat objektivní důvod, pro který nelze pobyt zrealizovat – např. fyzický či psychický stav dítěte. Nesmí se jednat o provozní, organizační, finanční důvody nebo o „trest“ za špatné chování či prospěch dítěte.

Výše zmíněné metodické doporučení MPSV se sice hostitelskou péči zabývá, není však dostatečným řešením. Z pohledu praxe jde pouze o doporučení, nikoliv o právně vymahatelný výklad. Navíc je toto metodické doporučení psané z pohledu práce OSPOD, postrádá proto pohled zařízení a pohled hostitele, a to především proto, že MPSV není oprávněno metodicky vést zařízení. Jak ukazuje interní průzkum Národního pedagogického institutu (2025), přístup k hostitelům a hostitelské péči v jednotlivých zařízeních není jednotný.

V praxi se navíc v posledních letech objevil nový způsob vzniku hostitelské péče, kdy hostitelská péče vzniká prostřednictvím třetí strany, například neziskové organizace, která se zabývá náborem a přípravou hostitelů a ve spolupráci se zařízením pak dochází k seznámení dítěte s pro něj vhodným zájemcem o hostitelskou péči. Tato nová situace vyžaduje formální uchopení především z důvodu ochrany dítěte.

2.3. Externí formy podpory dětí umístěných v zařízeních

Děti, které vyrůstají v zařízeních, nebývají úplně opuštěné nebo plně osiřelé. Často mají příbuzné nebo jiné blízké osoby, které jsou s dětmi v nějakém kontaktu, a tento kontakt se vyvíjí. Děti budují také vztahy se zaměstnanci zařízení, nejen s těmi, kteří mají péči o ně na starost, ale i s dalšími lidmi, kteří v zařízení pracují (např. kuchařkami, sociálními pracovnicemi). Děti přicházejí do kontaktu i s řadou dalších osob mimo zařízení, se kterými si mohou vybudovat vztah. Může se jednat o osoby, které

[15] https://www.mpsv.cz/cms/documents/84d0f48c-491f-cafa-4ba7-0657463dade6/Metodika_%C2%A7%2030_hostitelsk%C3%A1%20p%C3%A9%C4%8De.pdf

pravidelně docházejí do zařízení z jiného důvodu, nebo o osoby, se kterými se děti pravidelně setkávají mimo zařízení (vedoucí zájmového kroužku, trenér sportovní aktivity, učitel apod.). Každopádně je důležité, aby dítě mělo vytvořenou síť vztahů mimo zařízení, protože ve chvíli, kdy dospěje a odejde, vztahy uvnitř zařízení nemůže nést s sebou dál do života. Jeho kamarádi ze zařízení řeší často své vlastní problémy a vychovatelé a vychovatelky nemají kapacitu na dlouhodobou podporu, která může být intenzivní a náročná (ze zkušenosti doprovázejících organizací).

Jako **externí formy podpory v tomto textu označujeme všechny typy podpory, které jsou poskytovány dítěti dospělou osobou, jež není zaměstnancem zařízení a zároveň není v příbuzenském vztahu k dítěti.**

Pro lepší přehlednost nabízíme jednoduchou **typologii externí podpory**, která může být dítěti nabídnuta. Považujeme za důležité skrze tuto typologii jednotlivé formy podpory vzájemně od sebe odlišit a pomocí rozdílů mezi nimi ukázat, v čem se hostitelská péče liší od jiných forem externí podpory dítěte umístěného v zařízení.

Rozlišili jsme několik různých situací, kdy externí osoba vstupuje do kontaktu se zařízením nebo dítětem:

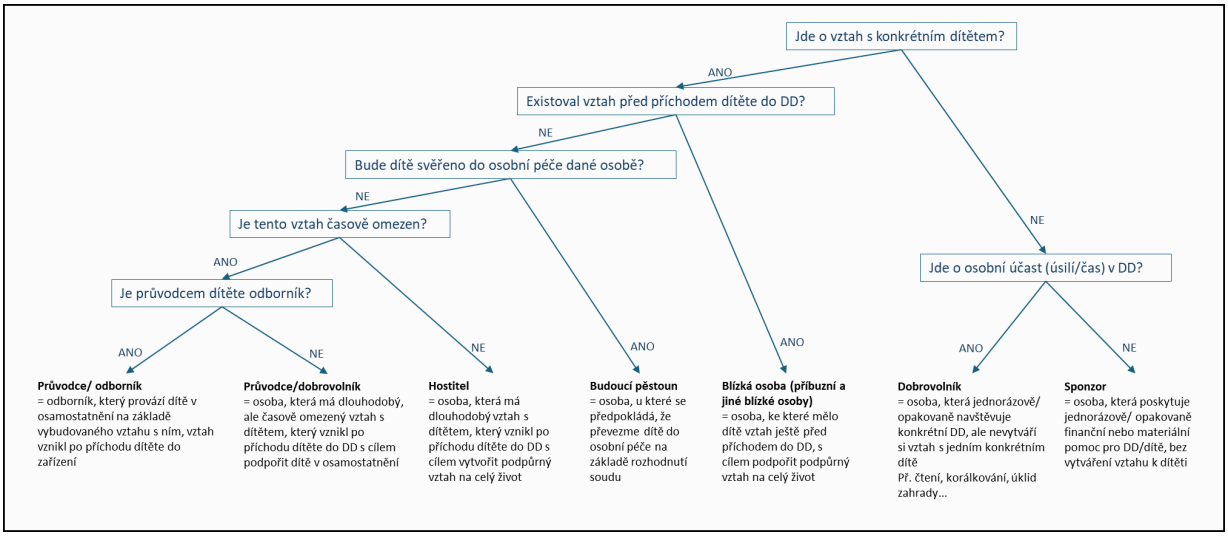

Schéma 1: Typologie forem externí podpory dítěte umístěného v zařízení

Pro formulování typologie jsme využili několik základních kritérií.

Prvním základním kritériem, z jehož pozice můžeme na formy podpory nahlížet, je, **zda jde,** nebo nejde **primárně o tvorbu vztahu** mezi konkrétním dítětem a osobou, která do zařízení vstupuje. Dalšími kritérii, která je třeba sledovat, jsou účel kontaktu, kdy se osoba s dítětem seznámila, a apriori předpokládaná délka vztahu.

Formy podpory, které jsou často poskytovány bez vazby na konkrétní dítě, byly v minulosti hojně využívány. Příjemce této podpory bývá převážně zařízení jako celek nebo celý dětský kolektiv zařízení. Jde o **dobrovolnictví a sponzorství**. Obě tyto formy nejsou obvykle spojeny s konkrétním dítětem, existují však programy neziskových organizací, které se zaměřují na finanční podporu konkrétních dětí v zařízení (např. programy organizací *Dejme dětem šanci* nebo *Nadání a dovednosti*).

Další externí podporu mohou dítěti poskytovat **osoby blízké**. To jsou osoby, které mají vybudovaný vztah s dítětem ještě před jeho příchodem do zařízení. Jde obvykle o vzdálenější příbuzné nebo jiné osoby, se kterými se dítě stýká již delší dobu (např. kamarádka matky, sousedka, trenér…). Jejich

identifikaci provádí OSPOD v rámci vyhodnocení situace dítěte (ideálně v rámci případových konferencí za účasti dítěte), s cílem umožnit dítěti vztah s těmito osobami udržet i po jeho umístění do zařízení. Jde o osoby, které nemusí být v příbuzenském vztahu s dítětem.

Specifickou situaci představuje plánování přechodu dítěte ze zařízení do osvojení nebo pěstounské péče. Dítě se v takovém případě může setkávat s **budoucími pečovateli**, a to ještě v době, kdy žije v zařízení. Účelem kontaktů je navázání vztahu s novou pečující osobou, který umožní snazší přechod dítěte do péče budoucího náhradního rodiče (osvojitel nebo pěstoun).

Poslední tři formy podpory mají několik společných rysů: osoba vstupuje do zařízení s cílem budovat vztah s konkrétním dítětem, s tímto dítětem se neznala před jeho umístěním do zařízení a její primární zájem není být budoucím pečovatelem dítěte (pěstounem či osvojitelem). Tyto formy podpory mohou mít různou podobu, od opakujícího se (pravidelného/nepravidelného) telefonického kontaktu, návštěv v zařízení, společných vycházek a aktivit vně zařízení až po situace, kdy dítě navštěvuje opakovaně (pravidelně/nepravidelně) domácnost této osoby např. o víkendech nebo během prázdnin (u hostitelské péče).

Jde o tyto tři základní situace:

- **Provázení odborníkem**, osobu označujeme jako průvodce. Cílem je provázet dítě obdobím, kdy se připravuje na odchod, a bezprostředně po odchodu, jde o odborné provázení v období osamostatňování dítěte a jeho začleňování do společnosti. Průvodcem je vždy odborník, např. sociální pracovník, psycholog nebo terapeut. Typicky jde o zaměstnance nějaké organizace. Jde vždy o časově omezenou podporu, která je poskytována několik let před a po odchodu ze zařízení, obvykle na základě indikace personálu zařízení.

- **Provázení dobrovolníkem (poučeným laikem)** se od předchozí situace liší tím, že dítě provází poučený laik, ostatní parametry jsou velmi podobné. Rozdíl mezi nimi spočívá především v požadavku na úroveň odborných znalostí osoby a způsobu provázení.

- Ve třetím případě jde primárně o budování blízkého a bezpečného vztahu s dítětem, cílem je kompenzovat dítěti v životě chybějící bezpečnou vztahovou osobu, se kterou si může vybudovat bezpečnou citovou vazbu klíčovou pro jeho zdravý vývoj. Nejde pouze o provázení v období osamostatňování dítěte a začleňování dítěte do společnosti, ale o dlouhodobý vztah bez předem daného časového omezení. Hovoříme o **hostitelské péči** a osobu v této situaci označujeme jako hostitele. Předpokládá se, že hostitel bude dítěti oporou nejen při osamostatňování, ale i v jiných životních situacích a že se vztah mezi nimi stane celoživotním vztahem. Může se stát, že se z hostitele stane časem pěstoun nebo osvojitel dítěte, ale není to primární cíl hostitelské péče. Není ani vyloučena situace, kdy se z průvodce, ať poučeného laika, tak odborníka, stane časem hostitel.

Stručný popis externích forem podpory je v následujícím přehledu:

Sponzorství	Organizace nebo osoba, která podporuje (jednorázově, opakovaně, dlouhodobě) zařízení (finančně, materiálně), bez záměru budovat vztah s konkrétním dítětem. Organizace nebo osoba mohou podporovat finančně nebo materiálně i konkrétní dítě.
Dobrovolnictví	Dobrovolník, věnuje zařízení (jednorázově, opakovaně, dlouhodobě) svůj osobní čas nebo svoje úsilí, ale bez záměru budovat vztah s konkrétním dítětem. Dobrovolník může být zapojen do aktivit podporujících celé zařízení, skupinu dětí nebo jedno dítě.

Osoba blízká	Osoby, se kterými má dítě vybudovaný vztah ještě před jeho příchodem do zařízení. Jde obvykle o vzdálenější příbuzné nebo jiné osoby, se kterými se dítě stýká již delší dobu (např. kamarádka matky, sousedka, trenér…).
Budoucí náhradní rodič	Jde o osobu, které bude v blízké době dítě svěřeno soudně do péče. Nejde o typickou externí formu podpory, nicméně je důležité i tyto osoby v typologii zmínit, protože se na ně vztahují námi zvolená kritéria. Dítě se s touto osobou může začít stýkat ještě předtím, než je jí svěřeno do péče, tedy v době, kdy stále žije v zařízení.
Hostitel	Osoba, která dítěti nabízí bezpečný vztah, cílem tohoto vztahu je dítěti kompenzovat bezpečnou citovou vazbu. Osoba však není náhradním rodičem a nezajišťuje péči o dítě, cílem je doplnění vztahové sítě dítěte. Osoba vstupuje do vztahu s dítětem s vědomím, že jde o dlouhodobý závazek. Osoba by měla procházet proškolením a měla by mít k dispozici
Průvodce odborník	Osoba nabízí dítěti individuální odborné provázení, jehož cílem je provázet dítě obdobím, kdy se připravuje na odchod, a bezprostředně po odchodu. Průvodcem je vždy odborník, např. sociální pracovník, psycholog, terapeut, typicky zaměstnanec nějaké organizace. Jde vždy o časově omezenou a indikovanou podporu.
Průvodce poučený laik	Osoba nabízí dítěti individuální provázení, jehož primárním cílem je provázet dítě obdobím, kdy se připravuje na odchod, a bezprostředně po odchodu. Průvodcem je vždy poučený laik, kterého odborně vede nějaká organizace (proškolení, supervize, kontrola). Průvodce se zavazuje dítě provázet po určitou minimální dobu, provázení je realizováno skrze vybudování vztahu s dítětem. Pokud má průvodce a dítě zájem, může jejich vztah pokračovat i po plném osamostatnění dítěte.

3. Hostitelská péče a hostitel

Jak jsme již zmínili v úvodu, význam hostitelské péče spočívá především v tom, že představuje možnost, jak dítěti alespoň částečně kompenzovat chybějící nebo nefunkční bezpečnou citovou vazbu.

Takovou potřebu má dítě v případech, kdy se tzv. bezpečnou vztahovou osobu prozatím nepodařilo najít ani v širší rodině nebo komunitě dítěte. Každé dítě ke svému zdravému vývoji potřebuje bezpečnou vztahovou osobu (teorie významu výlučné citové vazby a vztahové osoby vycházejí nejčastěji z prací Johna Bowlbyho a Mary Ainsworth a jsou různými autory rozpracovávány dodnes)[16]. Řada výzkumů v této oblasti se věnovala i tomu, jaký dopad má na dospívajícího absence bezpečné citové vazby v dospívání:

Autor / Rok	Metoda / Vzorek	Hlavní zjištění
Wambua et al. (2018)	865 adolescentů v Keni, dotazník SDQ + měření attachmentu	Nejistý attachment souvisí s vyšší mírou emočních a behaviorálních problémů (úzkost, hyperaktivita, poruchy chování).
Moretti (2004)	Přehledová studie + intervenční výzkum	Bezpečný attachment v adolescenci podporuje psychické zdraví, nejistý attachment zvyšuje riziko duševních problémů a rizikového chování.
Khalily et al. (2015)	200 adolescentů, Pákistán, dotazník ECR	Nejisté styly attachmentu (vyhýbavý, ambivalentní) jsou spojeny s vyšší vztekloustí a nižší sociabilitou.
Flykt et al. (2021)	Longitudinální studie, 17–19 let, Finsko	Hierarchie attachmentu v adolescenci ovlivňuje duševní zdraví a rizikové chování.
Rogers et al. (2022)	Longitudinální sledování od batolecího věku do adolescence	Děti s nejistým attachmentem v raném věku mají později v adolescenci vyšší míru behaviorální dysregulace.
Theisen et al. (2018)	Cross-sectional + longitudinální analýza, 9–19 let	Attachmentová úzkost zůstává relativně stabilní, vyhýbavost se s věkem zvyšuje → horší vztahové fungování.

Tyto studie ukazují, že **absence bezpečné citové vazby v době dospívání je spojena s vyšším rizikem psychopatologie, problémového chování a horším sociálním fungováním.** Blízká osoba v době dospívání, která je zdrojem bezpečné citové vazby, poskytuje podle Allena[17] dospívajícímu vztahový rámec, který mu pomáhá regulovat emoce a podporuje rozvoj jeho autonomie a identity. **Bezpečná citová vazba** už není pouze ochranou dítěte, tak jak je tomu v raném dětství, ale stává se **v době dospívání základem pro tvorbu sebevědomí, identity a sociálních kompetencí**. To jsou aspekty, které se u dětí žijících v zařízení obvykle hodnotí jako problematické.

Aby byl vztah pro dítě přínosný, musí se jednat o osoby a vztahy, které jsou bezpečné, dlouhodobé a pro dítě výlučné. Vybudovat si takové vztahy je pro děti umístěné v zařízeních velmi těžké. Vliv na to mají nejen limity ústavní výchovy jako takové (velké skupiny dětí na jednoho vychovatele, přesuny dětí mezi skupinami/zařízeními, poddimenzované kapacity personálu), ale i skutečnosti vyplývající z osobní

[16] Rutter (1998, 2000), Main, Kaplan & Cassidy (1985); Main & Solomon (1990), Bartholomew & Horowitz (1991), Shaver & Hazan (1987), Cassidy & Shaver (2008), Crittenden (1992, 2008), Shaver & Mikulincer (2002, 2007) a další.

[17] Allen, J. P., McElhaney, K. B., Land, D. J., Kuperminc, G. P., Moore, C. W., O'Beirne-Kelly, H., & Kilmer, S. L. (2003). A secure base in adolescence: Markers of attachment security in the mother–adolescent relationship. *Child Development, 74*(1), 292–307;
Allen, J. P., & Tan, J. S. (2016). The multiple facets of attachment in adolescence. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (3rd ed., pp. 399–415). Guilford Press.

historie dětí, např. nedostatečná vztahová vazba v raném věku nebo prožitá traumata. Deficit dlouhodobých a bezpečných vztahů se pak naplno projevuje v době odchodu ze zařízení.

Zároveň je třeba, aby jak OSPOD, tak zařízení nerezignovaly na obnovu a budování vztahů s primární rodinou dítěte. Bez vztahů je pro dítě obtížné zvládnout přechod do dospělého života, velmi úzce to souvisí se znalostí vlastní identity a kořenů a také s dostatkem informací, které utvoří celý obrázek o tom, co se s dítětem dělo a děje.

Často také dochází k tomu, že se v průběhu času situace dítěte proměňuje – např. sourozenec dítěte je umístěn v jiném zařízení, babička, která měla dříve nějaké potíže, obnoví zájem o dítě, ozve se rodič z vězení nebo ze zahraničí. I rodinné vztahy se, stejně tak jako ostatní vztahy, postupem času vyvíjejí. A je potřeba je neustále přehodnocovat s ohledem na nejlepší zájem dítěte, a to i v případech, kdy má dítě navázaný bezpečný a pro ně přínosný vztah s hostitelem. Hostitelská péče by nikdy neměla být chápána jako plnohodnotná náhrada vztahů dítěte s jeho vlastní rodinou. **Rolí hostitelské péče je vztahovou síť dítěte doplňovat a rozšiřovat a nabízet nové pohledy a vzorce související se zdravým a plnohodnotným mezilidským soužitím**.

Zároveň dospívající, kteří odcházejí ze zařízení, mají omezené zkušenosti se samostatným organizováním vlastního života na denní bázi nebo s rozhodováním a přijetím následků těchto rozhodnutí. Je to mimo jiné přirozený důsledek skupinové péče, která na rozdíl od života v rodině neumožňuje dostatečně individualizovaný přístup ke každému dítěti. Ačkoli je v posledních letech v oblasti ústavní výchovy směřována pozornost na přibližování péče v zařízení k rodinnému životu, a někdy je tato péče realizována v samostatných bytech, na mnoha místech tomu tak ještě není. Život v zařízení nabízí omezené možnosti poznat na vlastní kůži složité fungování společnosti mimo zařízení. To vše přináší rizika při pozdějším osamostatňování a komplikuje mladým dospělým ze zařízení vstup do dospělého života.[18]

3.1. Vymezení pojmu hostitel a hostitelská péče

V případě hostitelské péče se jedná o navázání, rozvíjení a udržování dlouhodobého bezpečného vztahu s dítětem, které je umístěné v zařízení, s cílem kompenzovat dítěti chybějící bezpečnou citovou vazbu. Smyslem tohoto vztahu je umožnit dítěti prožít zdravé vztahové vzorce mezi blízkým dospělým a dítětem a umožnit dítěti bezpečný vztah, který je klíčový pro zdravý rozvoj sociálních kompetencí. Dalším cílem tohoto vztahu může být poskytnout dítěti prožitek funkční rodiny (byť i tvořené jedním členem) v přirozeném prostředí mimo zdi ústavu, a to prostřednictvím tohoto bezpečného vztahu, který ideálně vydrží „na celý život“.

Hostitelská péče není a neměla by být formou náhradní rodinné péče. Cílem není nahradit rodiče, osvojitele, pěstouna ani sponzorovat dítě. Oproti pěstounské péči má jiný průběh i pravidla. Hostitelská péče rozšiřuje dítěti síť vztahů mimo zařízení a poskytuje mu potřebné zázemí, přijetí a citovou vazbu. Účelem je tedy především poskytnout dítěti možnost navázat stabilní a zdravý citový vztah, jehož smyslem není celodenní péče a výchova dítěte.

Hostitelská péče je vhodná v případech, kdy dítě vyrůstající v zařízení potřebuje budovat trvalé a bezpečné vztahy, ale nemůže se aktuálně vrátit do své biologické rodiny nebo jeho situaci nelze dlouhodobě řešit některou z variant náhradní rodinné péče. Bezpečný vztah v sobě zahrnuje vždy také stabilitu a dlouhodobost závazku. Hostitel doplňuje síť vztahů dítěte. **Vždy je třeba výrazně dbát na potřeby dětí, jejichž saturace musí vždy převažovat nad saturací potřeb hostitelů danou různorodostí jejich motivace**.

[18] MV, 2007: https://www.knihovnanrp.cz/wp-content/uploads/2022/12/Hodnoceni-systemu-pece-o-ohrozene-deti-clanek.pdf?utm_source=chatgpt.com

Je na pracovníkovi OSPOD, aby ve spolupráci se zařízením velmi **pečlivě vyhodnotil situaci dítěte**. Každá **situace dítěte je jedinečná** a měla by se odrážet i v plánu hostitelské péče. Vždy je potřeba primárně vyjít z individuální situace dítěte a následně dle toho naplánovat i podobu hostitelské péče. Toto vyhodnocení neznamená jen zjištění aktuálního stavu věcí, ale je třeba se důkladně věnovat i komplexním potřebám dítěte. Jejich definování by mělo vycházet i z názoru dítěte na aktuální situaci v rodině, na vztahy, které je obklopují, ale i na hostitelskou péči samotnou (po kvalitním a věku přiměřeném informování dítěte o možnostech hostitelské péče). Dále je třeba do vyhodnocení situace dítěte zahrnout i uvažování o kompetencích rodičů či jiných blízkých osob v oblasti vztahů, jejich možnosti a schopnosti vztahy napravovat či budovat, případně vztah s dítětem narovnat do té míry, že bude přínosnější než hostitelská péče. Je třeba rovněž uvážit možnosti vyhledat pro dítě náhradní rodinnou péči (po zjištění možností krajského úřadu, mezikrajové spolupráce i spolupráce s UMPOD). Je třeba se v rámci vyhodnocení vypořádat i se situací, kdy má dítě sourozence, a to jak ty s ním umístěné, tak ty, kteří jsou umístěni v jiné náhradní péči nebo zůstali v péči biologické rodiny. Je třeba mít zmapované vzájemné vztahy dětí mezi sebou, jejich počátek, vývoj i současný stav. Pokud jsou si děti blízké, je vhodné znát i názor (informovaný) na hostitelskou péči sourozence a ošetřovat i jeho potřeby. Situaci dítěte je třeba **vždy posuzovat individuálně a komplexně a se zřetelem na jeho potřeby**. Proto doporučujeme využívat případová setkání/případové konference.

Hostitelská péče je **plně dobrovolná činnost**. Úhrada veškerých nákladů, které v souvislosti s ní vznikají, je na straně hostitele. Pokud obě strany souhlasí, může dítě po zletilosti či po opuštění zařízení zůstat s podporující osobou či hostitelskou rodinou v kontaktu.

Hostitelská péče **může mít mnoho různých podob**, od krátkých setkání či procházek s dítětem až po několikadenní pobyty dítěte v domácnosti hostitele. Její podoba se odvíjí od potřeb dítěte a je výsledkem dohody dítěte, hostitele a zařízení.

Hostitelská péče pomáhá dětem, které mají složitou rodinnou historii, často zažily nějaký typ traumat a jejich důvěra k jiným lidem bývá narušena. Je proto potřeba zajistit odborné poučení a zázemí pro hostitele. **Hostitel by měl být proškolen a podporován** nějakou organizací, která se hostitelské péči věnuje a má dostatečné odborné zázemí. Hostitelská péče může obecně vznikat třemi způsoby:

- První je situace, kdy je vyhodnoceno, že dítě potřebuje doplňující blízký vztah. Dítěti je hostitelská péče nabídnuta a dítě se rozhoduje, zda chce hostitelskou péči zkusit. Ředitel nebo OSPOD by se pak měli obrátit na organizaci, která se hostitelské péči věnuje.
- Druhou variantou je, že se zájemce o hostitelskou péči obrátí na organizaci a nabídne svůj čas a svoje úsilí. Organizace pak pomáhá zájemci kontaktovat zařízení nebo OSPOD s touto nabídkou.
- Třetí variantou je situace, kdy se hostitelem stane osoba, která se s dítětem potkává za jiným účelem (např. skrze zájmovou činnost), a přirozeně se během času mezi nimi vytvoří vztah.

Základní popis hostitele lze vymezit následně:

- hostitel do zařízení dochází za konkrétním dítětem,
- hostitel dochází za dítětem nebo je s ním jinak v kontaktu opakovaně (jednotky návštěv měsíčně) a dlouhodobě (roky),
- dítě stojí o setkávání s hostitelem (jde o vztah),
- dítě může navštěvovat domácnost hostitele a být v kontaktu s dalšími lidmi, kteří v ní žijí,
- výlučný vztah s dítětem vznikl až po jeho umístění do zařízení (nejde o příbuzného nebo jinou blízkou osobu),
- hostitel si je plně vědom toho, že navazuje s dítětem dlouhodobou vztahovou vazbu.

3.2. Základní principy hostitelské péče

Hostitelská péče je dlouhodobý, bezpečný a podporující vztah dítěte s osobou, která nenahrazuje rodiče nebo jinou osobu, jíž je dítě svěřeno do péče, a osoba není příbuzným dítěte. Osoba je ochotna bez úplaty věnovat svůj čas a úsilí na dlouhodobou podporu dítěti, které žije v zařízení. Kontakt této osoby s dítětem je dlouhodobý a opakovaný a musí být pro dítě bezpečný. Předpokladem je, že vztah této osoby s dítětem bude pokračovat i poté, co dítě opustí zařízení, pokud o to dítě bude stát. Podoba hostitelské péče se odvíjí od věku dítěte, jeho rozumového vývoje a zvoleného cíle pobytu dítěte mimo zařízení.

Základní principy hostitelské péče lze vymezit následně:

Princip bezpečí

Bezpečí musí být pro dítě zajištěno ve smyslu fyzickém i psychickém, bezpečí je předním hlediskem veškeré činnosti směřující vůči dítěti.

Princip participace a dobrovolnosti

Hostitel i dítě musí plně chápat možnosti a omezení jejich vzájemného vztahu, co hostitelská péče znamená a co obnáší. Informace musí být dítěti poskytovány v pro něj srozumitelné podobě, která odpovídá jeho věku a mentální vyspělosti. Vždy je třeba znát názor samotného dítěte a zohledňovat jej. Dítě musí rozumět tomu, co v praxi bude daná situace znamenat a jaké jsou další možnosti. Hostitelskou péči nelze v žádném případě realizovat proti vůli dítěte.

Princip dlouhodobosti

Smyslem hostitelské péče je poskytnout stabilní a dlouhodobý vztah. Smyslem vztahu je doplňovat nefunkční dlouhodobé vztahy v rodině a okolí dítěte, jen dlouhodobý vztah poskytuje pocit sounáležitosti a vzájemné důvěry.

Princip individuálního přístupu

Hostitelská péče musí být přizpůsobena individuálním potřebám a zájmům dítěte. Je nutné přistupovat k jednotlivým dětem individuálně a jejich situaci vyhodnocovat s ohledem na jejich specifické potřeby.

Princip plánování

Hostitelská péče a její podoba by měly být v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, nesmějí působit proti zájmům dítěte a dostávat dítě do konfliktních nebo problematických situací.

Princip pravidelné evaluace

Průběh hostitelské péče musí být po dobu umístění dítěte do zařízení pravidelně vyhodnocován a reflektován ve vztahu k potřebám dítěte, ideálně v rámci případové konference nebo případového setkání společně s OSPOD, dítětem, zařízením, hostitelem, pokud je to možné i s rodiči.

Princip partnerství

Aby hostitelská péče byla pro dítě přínosná, musí aktéři respektovat práva dalších subjektů, nepodněcovat konflikty mezi subjekty a transparentně informovat a komunikovat s ostatními subjekty.

3.3. Co není hostitelská péče

Metodické doporučení MPSV[19] upozorňuje již nyní na to, co není hostitelská péče. Podle tohoto doporučení:

- Hostitelská péče není formou náhradní rodinné péče dle platné legislativy – tj. osvojení, pěstounská péče, péče jiné fyzické osoby (svěřenectví) a poručenství s osobní péčí poručníka. Proto se hostitelská péče nezprostředkovává postupem definovaným pro náhradní rodinnou péči a není možné, aby úřady vedly evidenci osob, které mají zájem stát se „hostiteli“, a tyto „párovaly“ s dětmi v ústavních zařízeních.
- Hostitelská péče nesupluje proces zprostředkování pěstounské péče. Nemělo by docházet k cílenému obcházení výběru náhradního rodiče pro dítě dané zákonem skrze hostitelskou péči.
- Na hostitelskou péči se nevztahuje „doprovázení“ (resp. uzavření dohody podle § 47b ZSPOD a plnění povinností a čerpání služeb s tím spojených).
- Za hostitelskou péči se nepovažují ani „vycházky“, které povoluje ředitel zařízení a v rámci nichž je realizována např. dobrovolnická činnost ve vztahu jeden na jednoho (tedy dobrovolník k jednomu dítěti), pokud jde o jednorázové, neopakující se aktivity, kdy nevzniká dlouhodobý vztah dítěte s konkrétní osobou.

K těmto stanoviskům je zapotřebí připojit ještě princip, že **hostitelem se nemůže stát osoba, která je s dítětem v příbuzenském vztahu.**

[19] https://www.mpsv.cz/cms/documents/84d0f48c-491f-cafa-4ba7-0657463dade6/Metodika_%C2%A7%2030_hostitelsk%C3%A1%20p%C3%A9%C4%8De.pdf

4. Kritéria vzniku hostitelské péče

Hostitelská péče je ve většině případů pro děti přínosná, nese s sebou však také rizika, která je třeba ošetřit. **Ne každá dospělá osoba je vhodná pro roli hostitele, a ne každé dítě je připraveno mít svého hostitele**. To je nutné při vzniku hostitelské péče brát v každém konkrétním případě vždy v úvahu.

Základním kritériem pro rozhodování o hostitelské péči musí být vždy potřeby dítěte, nesmí se stát, že budou upřednostněny potřeby hostitele nebo zařízení.

4.1. Dítě

Základním smyslem hostitelské péče je podpořit dítě vyrůstající v ústavním zařízení. Od samého počátku je tak nutné zohledňovat jeho potřeby, připravenost i jeho názor na budování dalšího vztahu s cizí osobou. Je nutné vždy zvažovat perspektivu dítěte a posuzovat prospěšnost vstupu cizí osoby do jeho života.

Při vzniku hostitelské péče je třeba vyhodnocovat potřebnost hostitelské péče pro dané dítě z několika aspektů:

1. **Emoční a sociální vyspělost dítěte**

   - Schopnost pochopit podstatu vztahu: dítě musí chápat, že nejde o náhradního rodiče ani o budoucího náhradního rodiče; při pochybnosti je třeba konzultovat s psychologem.
   - Schopnost pracovat s vlastními emocemi (adekvátně věku).
   - Schopnost zvládnout zátěžovou situaci (příchody a odchody hostitele).
   - Věk dítěte: orientační věková hranice je od 8 let (pokud vztah vzniká přirozeně, není minimální věk dítěte nutnou podmínkou).

2. **Aktuální situace dítěte**

   - Zda dítě v nedávné době neprošlo citovým zraněním a prožíváním, kdy není vhodná doba vystavovat dítě novým kontaktům.
   - Zda v současné době není reálný a realizovaný návrat dítěte do biologické rodiny (šance na návrat v řádu týdnů).
   - Zda aktuálně neprobíhá příprava předání dítěte do pěstounské péče/osvojení (budoucí pečující osoba je již určena).
   - Zda dítě aktuálně neprochází emočně a psychicky náročnou situací (např. stěhování do transformované domácnosti nebo jiného zařízení, hospitalizace, úmrtí v rodině, nástup nebo přestup do školy…) – doporučen je odstup min. 2 měsíce od této situace.
   - Zda a jaký vliv bude mít hostitelská péče na sourozenecké vazby.

3. **Dlouhodobý plán dítěte**

   - Délka pobytu dítěte v ústavní péči: hostitelskou péči lze zvažovat nejdříve po půl roce od prvního umístění do ústavní péče.
   - Hostitelská péče musí být v souladu s dlouhodobým plánem vypracovaným v zařízení (PROD) i individuálním plánem ochrany dítěte vypracovaným OSPOD (IPOD).

4. **Intenzita a kvalita kontaktu s rodičem a postoj rodiče k hostitelské péči**

- Rodič je vždy informován a je zjišťován jeho názor (komunikace s rodiči je zejména zodpovědností OSPOD, který to může delegovat na jiný subjekt).
- Kontraindikací hostitelské péče ale není:
  - pokud má dítě s rodiči/jiným příbuzným silný vztah a četný kontakt: v tomto případě je však nutno ošetřit, aby se dítě nedostalo do konfliktu loajality, a zvažovat, zda může být hostitelská péče skutečně přínosem pro dítě;
  - opakovaný nesouhlas rodiče (včetně situace, kdy nesouhlasí jen jeden z rodičů): v tomto případě je však potřeba s rodičem po celou dobu pracovat, aby se dítě nedostalo do tlaku ze strany rodiče (tzn. rodiče neustále informovat, probírat s ním výhody pro dítě, rizika pro rodiče), zároveň musí být dítě emočně a psychicky schopné nesouhlas rodiče zvládnout;
  - pokud není rodič k zastižení, a není ho tedy možné informovat a zjistit jeho názor.

5. **Projevený předběžný souhlas nebo zájem dítěte o hostitelskou péči nebo vztah s hostitelem**

4.2. Hostitel

Osoba, která projeví zájem stát se hostitelem, musí splňovat základní předpoklady. Snahou je ošetřit rizika, aby dítě, které bylo v předchozích vztazích zraněno, prožilo rané trauma nebo u něho došlo k narušení attachmentu, nebylo dále zraňováno a traumatizováno. Je nezbytné, aby byl hostitel osobou pro dítě stabilní a bezpečnou. Proto je důležité, aby u osoby, která projeví zájem o hostitelskou péči nebo naváže vztah s dítětem v zařízení, byly posuzovány níže uvedené aspekty. Obecně pak platí, že jednotlivá kritéria je vždy potřeba posuzovat individuálně.

Při vzniku hostitelské péče by se měly vždy zohledňovat následující aspekty:

1. **Zda je osoba ochotná k dlouhodobému závazku**

2. **Zda jde o fyzicky bezpečnou osobu**

- Zda je osoba bezúhonná: tzn. zda nespáchala trestný čin ve vztahu k dítěti či jiný násilný trestný čin (viz vyjmenované trestné činy v návaznosti na SPOD). Bezúhonnost se dokládá výpisem z rejstříku trestů.
- Zda je osoba spolehlivá: tzn. zda nepáchá opakovaně přestupky. Spolehlivost se dokládá výpisem z rejstříku přestupků.
- Nově legislativa umožňuje od ledna 2027 využití tzv. dětského certifikátu. Jeho předložení by mělo být podmínkou.

3. **Zda jde o vztahově bezpečnou osobu**

- Věk osoby: doporučený minimální věk pro zájemce o hostitelskou péči je 26 let. Jde o věk, který je v kontextu českého systému a legislativy „zlomový“, dochází v něm k ukončení přípravy na zaměstnání, končí v něm status nezaopatřenosti a je také spojen s nejzazším ukončením ústavní péče.
- Psychické a fyzické zdraví: protože jde o dlouhodobý a bezpečný vztah, je potřeba, aby zájemce mohl takový závazek nabídnout. Při pochybnostech lze zájemce požádat o vyjádření praktického, případně odborného lékaře.
- Stabilita osobnosti: zahrnuje v sobě posouzení emoční stability, psychické odolnosti, verbálních dovedností. Ověření stability osobnosti může proběhnout skrze životopis, rozhovor, reference ze zaměstnání nebo od blízké osoby. V případě pochybnosti je vhodné provést psychologické vyšetření, ale vyžaduje se, aby byl definován důvod, proč je posouzení potřeba (tzn. indikace k vyšetření).
- Osobní motivace zájemce: tzn. důvody, proč chce být osoba hostitelem. Je třeba ověřit, zda např. nejde o kompenzaci psychických problémů nebo životní situace osoby. Dokládá se motivačním dopisem nebo v rámci rozhovoru.
- Bez problémů se závislostí (alkohol, drogy, gambling...).
- Nemá vlastní dítě/děti odebrané nebo umístěné u příbuzných, v pěstounské péči nebo v ústavní výchově.

4. Stabilita prostředí

- Stabilita rodinného prostředí: zájemce neočekává narození vlastního dítěte, v posledních 6 měsících neprošel emočně a psychicky náročnou situací (např. rozvod/rozchod, úmrtí partnera, akutní velmi závažný zdravotní problém…) nebo v posledních 12 měsících nedošlo k úmrtí vlastního dítěte.
- Stabilita socioekonomických podmínek: nemá exekuce (nemusí nutně osobu vyloučit, ale zvažuje se, do jaké míry by to ovlivnilo dítě), stabilní bytové podmínky (ostatní věci jako stabilita vztahů, např. partnerského, spadá do předchozí kategorie).
- Bezpečnost domácnosti: jde o fyzickou bezpečnost prostředí, kde se osoba bude s dítětem pohybovat (např. není žádoucí vyloučená lokalita nebo ubytovna).
- Věk a pohlaví vlastních dětí.

5. Zda je osoba ochotná dalšího růstu, např. vzdělávání, reflexe, evaluace a supervize

Závěrem této kapitoly je nutno zdůraznit, že **nelze ke kritériím v části 4.1. a 4.2. přistupovat jednotlivě.** Tato kritéria jsou vzájemně propojená a jejich kombinace mohou multiplikovat jak pozitivní, tak negativní efekt hostitelské péče. Je proto nutné s nimi vždy **pracovat jako s celkem a vztahovat je vzájemně do kontextu**, a tím zvažovat individuálně situaci každého dítěte.

5. Vznik hostitelské péče

Jak už bylo řečeno výše, základem hostitelské péče je vztah, který vzniká mezi dítětem a dospělou osobou. Tento vztah vzniká pomocí třetích stran nebo přirozeně, v obou případech je však potřeba vznik vztahu nějakým způsobem regulovat. Hostitelská péče je určena pro dítě, které prošlo v životě ztrátami a jeho životní historie je obvykle složitá a pro dítě bolestivá. Jde o děti, které žijí mimo svoji biologickou rodinu. Každá další životní ztráta v podobě ztráty blízkého vztahu může být pro takové dítě zásadní. Je proto třeba minimalizovat riziko selhání hostitelské péče.

Navíc jde o dítě, které je de facto v péči „státu“, který je zodpovědný za jeho bezpečí a vývoj, tzn. je zodpovědný za to, s jakými osobami se dítě pravidelně stýká a zda není tento vztah pro dítě ohrožující. Kromě těchto dvou základních důvodů existují i další důvody, které vedou k potřebě určité kontroly nad vznikem a průběhem hostitelského vztahu – např. obcházení pravidel vyhodnocování vhodnosti žadatelů o pěstounskou péči nebo rizikové kontakty s dospívajícími.

Ať už vzniká hostitelská péče jakýmkoli způsobem, doporučujeme, aby se vždy vycházelo z těchto základních principů:

- všechny zapojené osoby mají všechny informace (OSPOD, zařízení, dítě, hostitel, rodiče dítěte)
- dítě a hostitel se během procesu vzniku mohou vždy svobodně rozhodnout, zda budou pokračovat nebo vznik hostitelské péče zastaví;
- postup vždy na prvním místě ochraňuje dítě, teprve poté hostitele;
- během celého procesu vzniku hostitelské péče a později během jejího trvání se neustále situace vyhodnocuje.

V dalších kapitolách proto navrhujeme postup, jak regulovat vznik hostitelského vztahu tak, aby byl tento vztah v nejlepším zájmu dítěte, a to ve dvou základních situacích vzniku hostitelské péče.

5.1. Hostitelská dvojice vzniká prostřednictvím třetí strany

Prvním způsobem, jak může vzniknou hostitelská dvojice, je vznik prostřednictvím třetích stran. Ideální je, pokud touto třetí stranou je organizace, která se hostitelskou péčí zabývá. Taková organizace pak provází zájemce o hostitelskou péči celým procesem. Třetí stranou může být také OSPOD nebo zařízení, v jehož péči je dítě. Obecně lze hovořit o třech základních situacích:

- První situace začíná tím, že OSPOD v rámci vyhodnocení situace dítěte zahrne do IPOD jako cíl „doplnění vztahové sítě dítěte“, tzn. nalezení vhodného hostitele pro dítě. Smyslem je především doplnění vztahové sítě dítěte. OSPOD kontaktuje organizaci, která se náborem a přípravou zájemců o hostitelskou péči zabývá.
- Iniciátorem může být i zařízení, které pak ve spolupráci s OSPOD hledá pro dítě vhodného hostitele. I zařízení se může obrátit na organizaci, která se věnuje vyhledávání a přípravě zájemců o hostitelskou péči (dále „hostitelská organizace“).
- Poslední možností je situace, kdy se zájemce o hostitelskou péči sám obrátí na některé zařízení, OSPOD nebo hostitelskou organizaci.

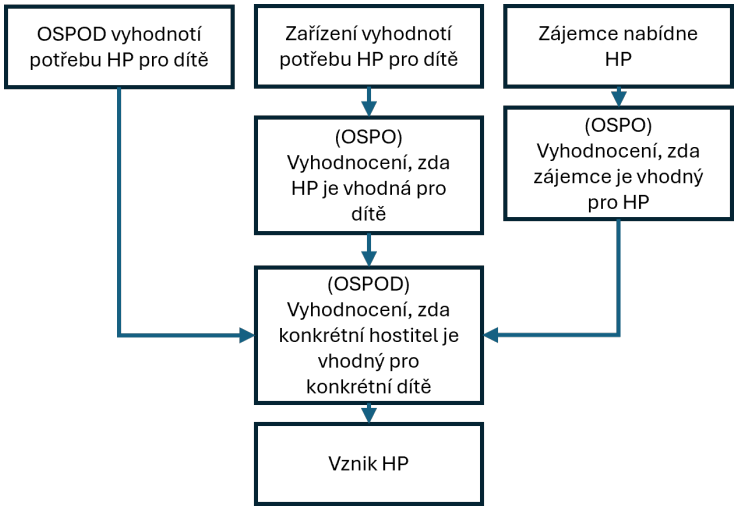

Schéma 2: Vznik hostitelské péče podle iniciátora HP

5.1.1. Doporučený postup

Všechny tři situace uvedené výše zahrnují vyhodnocení situace dítěte a rozhodnutí, zda je případná hostitelská péče pro dítě vhodná. I v případech, kdy proces iniciuje zájemce o hostitelskou péči, se v určitém okamžiku musí vyhodnotit, zda hostitelská péče a daný hostitel jsou v souladu s nejlepším zájmem daného dítěte.

Ve všech případech musí mít také dítě možnost pochopit, co pro ně hostitelská péče znamená, a možnost vyjádřit s hostitelskou péčí souhlas.

Doporučený postup je strukturován do několika fází, které odrážejí postupný vznik hostitelská péče:

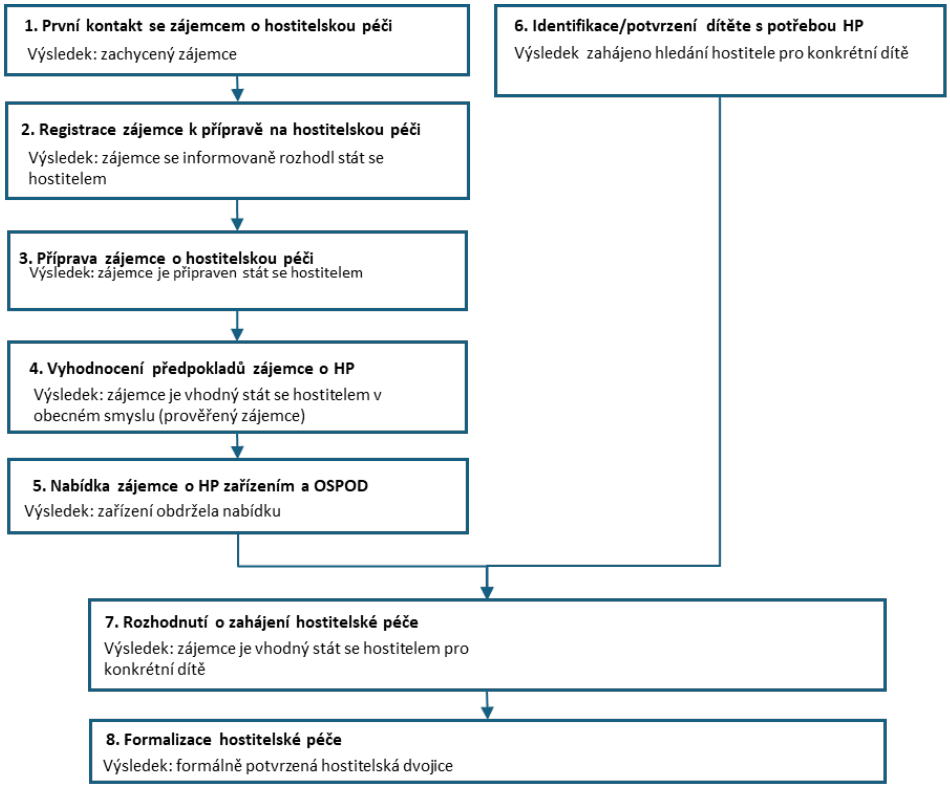

Schéma 3: Postup – vznik hostitelské péče skrze třetí stranu

V následujícím textu předpokládáme existenci organizací, které se budou věnovat komplexně hostitelské péči: náboru, přípravě a provázení hostitelů. Role takové organizace je v textu níže vymezena odděleně od role zařízení a OSPOD.

1. První kontakt se zájemcem o hostitelskou péči

Zájemce o hostitelskou péči může obecně kontaktovat přímo některé zařízení, OSPOD nebo organizaci, která se specializuje na hostitelskou péči. Pokud se obrátí na OSPOD nebo zařízení, měl by zde získat informace o organizacích, které se zabývají hostitelskou péčí, a také kontakt, na kterém se může zaregistrovat do přípravy hostitelů.

V rámci tohoto prvního kontaktu by měl být zájemce poučen o tom, co znamená hostitelská péče a jaké budou jeho závazky vůči dítěti. V tomto okamžiku by měl být také informován o dalších typech podpory, které může dítěti (nebo zařízení) alternativně poskytnout, a o formách náhradní rodinné péče. Doporučujeme vznik srozumitelného krátkého videa, které tyto informace obsahuje a bude volně dostupné na internetu pro všechny zájemce, jako ideální umístění se jeví webové stránky MŠMT nebo MPSV. Cílem poučení je poskytnout zájemci reálné informace o hostitelské péči a nastavit správně jeho očekávání. Doporučený obsah tohoto poučení je uveden v příloze 9.3.

2. Registrace zájemce k přípravě na hostitelskou péči

Pokud má zájemce po prvotním poučení, které získal v předchozím kroku, nadále zájem stát se hostitelem, kontaktuje organizaci, která se zabývá hostitelskou péčí, a to podle vlastního výběru. Kontakt může mít řadu podob (včetně vyplnění formuláře na webu organizace).

Organizace se zájemcem uskuteční informační rozhovor (telefonicky, online, osobně), jehož cílem je probrat s ním individuálně hostitelskou péči v kontextu jeho životní situace. Cílem rozhovoru je předat zájemci podrobnější informace o hostitelské péči a vést ho k náhledu na vlastní možnosti tak, aby zájemce mohl dojít k informovanému rozhodnutí, zda bude dále pokračovat v cestě vedoucí ke zprostředkování hostitelské péče. Cílem je také poskytnout zájemci informace o dalším postupu, vč. pozvání na minimálně jednodenní přípravný kurz pro zájemce o hostitelskou péči.

Zájemci mohou být dále poskytnuty další informační materiály vytvořené pro tyto účely.

Pokud se zájemce rozhodne pokračovat přihlášením do přípravného kurzu, je v tomto kroku požádán o vyplnění vstupního/přihlašovacího dotazníku, o souhlas se zpracováním a uchováním jeho osobních údajů a podepsání informovaného souhlasu, jehož součástí jsou informace o kritériích, která musí splnit, aby se mohl stát v budoucnu hostitelem.

3. Příprava zájemce o hostitelskou péči

Na základě přihlášení do kurzu je zájemci nabídnut termín jednodenního přípravného kurzu. Zájemci jsou proškoleni nejen o detailech a právních aspektech hostitelské péče, o obecných právech a povinnostech jednotlivých aktérů, ale také o potřebách dětí umístěných v zařízeních pro výkon ÚV/OV (např. dětí s vývojovým traumatem). Smyslem školení je poskytnout potenciálnímu hostiteli detailní informace o tom, jak obvykle hostitelská péče probíhá, jaká má hostitel práva a povinnosti apod. Cílem je připravit hostitele na možné budoucí situace, nastavit správně jeho očekávání a poskytnout mu všechny potřebné informace pro finální rozhodnutí, zda chce být hostitelem, připravit ho na tuto roli. Důležitá je zejména příprava zájemce na dlouhodobý závazek vůči dítěti.

Zájemce by měl mít možnost konzultovat s organizací nejen otázky spojené s edukací, ale i s jeho životní situací, motivy nebo obavami. Organizace by měla být zájemci nápomocná ve společném vyhodnocení rizik. Zájemce může své rozhodnutí stát se hostitelem změnit i po absolvování přípravného kurzu.

Proškolení by mělo proběhnout v prezenční podobě a mělo by být vytvořeno výslovně pro hostitelskou péči. Doporučený obsah školení je uveden v příloze 9.4. tohoto dokumentu.

Poté, co zájemce absolvuje celý přípravný kurz, vystaví mu pořádající organizace „osvědčení o absolvování kurzu pro zájemce o hostitelskou péči“. Je třeba zdůraznit, že smyslem tohoto osvědčení není posouzení a vyhodnocení zájemce jako vhodného hostitele, jde o potvrzení, že zájemce prošel potřebnou edukací. Toto osvědčení nenahrazuje psychologické posouzení ani sociální šetření.

4. Vyhodnocení předpokladů zájemce pro hostitelskou péči

Po absolvování přípravného kurzu se musí zájemce obrátit na OSPOD podle místa svého trvalého bydliště s žádostí o vyhodnocení splnění předpokladů pro hostitelskou péči. Zájemce musí dodat: žádost o vyhodnocení, motivační dopis a životopis, výpis z rejstříku trestů/dětský certifikát a osvědčení o absolvování kurzu pro zájemce o hostitelskou péči.

OSPOD by měl zrealizovat základní sociální šetření s ohledem na kritéria definovaná pro hostitele (viz kapitola 4.2.). Na základě tohoto šetření vydá OSPOD „osvědčení o splnění předpokladů pro hostitelskou péči“. Smyslem tohoto kroku je validovat zájemce jako vhodného potenciálního hostitele v obecném smyslu. Toto posouzení nenahrazuje posouzení, zda je zájemce vhodným potenciálním hostitelem pro konkrétní dítě – to posuzuje OSPOD dítěte (viz krok 7).

Pokud bude v budoucnu existovat celostátní evidence zájemců o hostitelskou péči, bude zájemce do ní vkládat OSPOD zájemce.

5. Nabídka zájemce o hostitelskou péči zařízením a OSPOD

Pokud zájemce získá „osvědčení o splnění předpokladů pro hostitelskou péči“, obrátí se opět na organizaci, která se komplexně zabývá hostitelskou péčí. Může se také obrátit přímo na OSPOD nebo nějaké zařízení.

Organizace společně se zájemcem vytipuje nejvhodnější zařízení, která společně osloví s nabídkou volného hostitele (oslovit je možné i více zařízení). Důležitým kritériem pro výběr zařízení je, jakou mají vzdálenost od bydliště hostitele (vzdálenost musí být přijatelná pro hostitele). Hostitel vždy participuje na výběru zařízení, která jsou oslovena.

Organizace propojí budoucího hostitele se zařízením a může jej doprovodit na první schůzku s pověřeným pracovníkem zařízení. Pověřený pracovník zařízení může požádat OSPOD zájemce o další relevantní informace o zájemci, které mu pomáhají odhadnout potenciál hostitelského vztahu. Zařízení má právo nabídku volného zájemce o hostitelskou péči odmítnout, ideálně s udáním důvodu. Na základě rozhovoru a doplňujících informací pověřený pracovník zařízení vyhodnotí, zda je v zařízení dítě, pro které může být daný zájemce vhodným hostitelem. Na základě toho pak případně kontaktuje s návrhem na hostitelskou péči OSPOD dítěte.

V tomto kroku hostitel ještě nepřichází do kontaktu s dítětem.

Může se stát, že žádné zařízení nebude mít v daný okamžik o potenciálního hostitele zájem. Hostitel nemá právo na nalezení vhodného dítěte. Základem hledání vhodného hostitelského páru je především zohlednění toho, co hostitel může dítěti nabídnout (ne to, jaké dítě hostitel chce). Pokud se tedy nepodaří zájemce využít, může nastat několik situací:

- vytipuje se další zařízení, ve kterém by o zájemce o HP mohli mít zájem;
- zájemce může ukončit svůj zájem o hostitelskou péči ihned;
- zájemce zůstane na čekací listině organizace a je kontaktován v budoucnu;

- zájemce může být přesměrován na dobrovolnictví pro zařízení (ne pro jedno dítě), popř. přesměrován na jinou organizaci, která se dobrovolnictvím zabývá.

6. Identifikace/potvrzení dítěte s potřebou hostitelské péče

Zařízení a OSPOD by měly mít povinnost zvažovat hostitelskou péči pro dítě, které nemá žádnou výlučnou vztahovou osobu a kdy není možné zajistit dítěti bezpečnou výlučnou vztahovou vazbu jiným způsobem, tzn. měly by iniciovat kroky pro nalezení vhodného hostitele pro dané dítě, a tím pro ně zajistit širší vztahovou síť, která je zásadní pro zdravý vývoj dítěte.

Pokud tuto potřebu identifikuje jako první zařízení, obrací se s tímto návrhem na OSPOD, který vyhodnotí situaci dítěte a udělá závěr o vhodnosti tohoto návrhu. Iniciátorem hostitelské péče může být i přímo OSPOD, který k tomuto závěru dospěje samostatně během vyhodnocení situace dítěte a tvorbě/aktualizaci IPOD.

Zařízení se může vyhodnocením potřeby hostitelské péče zabývat i na základě nabídky volného zájemce o hostitelskou péči, postupuje pak obdobně jako v případě, kdy je potřeba hostitelské péče identifikována na základě absence bezpečné citové vazby. V obou případech dojde nejdříve k vyhodnocení situace dítěte a potvrzení potřeby hostitelské péče pro dítě. Dále se postupuje v obou případech stejně.

V případě potřeby může také OSPOD ve spolupráci se zařízením svolat případovou konferenci nebo případové setkání k posouzení významu a prospěšnosti hostitelské péče pro dítě.

Rodiče dítěte by měli být vždy informováni o možnosti hostitelské péče a o tom, co hostitelská péče pro ně a jejich dítě znamená. Za komunikaci s rodičem je zodpovědný OSPOD. Nesouhlas rodiče s hostitelskou péčí není kontraindikací hostitelské péče, je třeba ale pečlivě zvážit, zda bude pro dítě v takovém případě i přesto hostitelská péče prospěšná, aby dítě nebylo zatíženo krizí loajality mezi hostitelem a původní rodinou. V tomto případě, ale musí zařízení nebo OSPOD s rodičem pravidelně komunikovat o situaci dítěte, aby zabránilo konfliktu zájmů a traumatizaci dítěte. Hostitel musí zařízení poskytovat v této věci součinnost.

Nemělo by se ale stát, že dítěti nebude umožněna „hostitelská péče“ z důvodu, že s tím rodič nesouhlasí, ale zároveň si dlouhodobě neupravuje podmínky tak, aby dítě mohlo být svěřeno zpět do jeho péče v blízké době, ačkoli dítě s „hostitelskou péčí“ souhlasí.

Při rozhodování o hostitelské péči bere OSPOD především v úvahu situaci dítěte. **Obecně je hostitelská péče vhodná pro**:

- děti převážně starší a rozumově vyspělé natolik, aby pochopily účel „hostitelské péče“;
- děti, u nichž se aktuálně nepředpokládá návrat do původní rodiny a není možné pracovat na pravidelném intenzivním kontaktu s nikým příbuzným ani blízkým;
- děti, jimž se nedaří najít náhradní rodinu nebo které nechtějí, aby jim náhradní rodinná péče byla zprostředkovávána;
- děti, které vyrůstají v ústavní péči dlouhodobě, přičemž dlouhodobým pobytem se rozumí doba delší než šest měsíců, a byly vyhodnoceny i skutečnosti uvedené výše

(podrobně viz předchozí kapitoly).

V okamžiku, kdy OSPOD zařadí hostitelskou péči, respektive potřebu rozšířit vztahovou síť dítěte, do IPOD dítěte, mělo by zařízení zaznamenat tuto potřebu také do PROD dítěte a začít o této možnosti

komunikovat s dítětem, a to ještě předtím, než je dítě seznámeno s potenciálním zájemcem o hostitelskou péči.

Komunikace musí probíhat formou odpovídající věku a rozumové vyspělosti dítěte, musí se mu vysvětlit, co je hostitelská péče, co mu může a nemůže dát, jaká jsou její pravidla a rizika, jaká jsou práva dítěte v případné hostitelské péči a za co nese svůj díl odpovědnosti, co se od něj očekává (např. respektování pokynů hostitele stejně jako jiné vychovávající osoby). Je potřeba, aby dítě chápalo možnosti hostitelské péče reálně a aby vyjádřilo souhlas s hledáním hostitele. Dítě by mělo mít možnost definovat základní charakteristiku hostitele předem, např. pohlaví a věk.

7. Rozhodnutí o zahájení hostitelské péče

Pokud dítě projeví o hostitelskou péči zájem, zahájí OSPOD a zařízení hledání vhodného hostitele prostřednictvím hostitelské organizace nebo využije nabídky volného zájemce o hostitelskou péči, který oslovil zařízení ve spolupráci s organizací pro hostitelskou péči.

Pokud nemá zařízení nebo OSPOD potenciálního zájemce o hostitelskou péči aktuálně k dispozici, mělo by být zodpovědností OSPOD činit kroky pro vyhledání vhodného hostitele. OSPOD může oslovit organizace, které se zabývají hostitelskou péčí, a požádat o informaci, zda mají prověřeného zájemce z daného regionu nebo zadat konkrétní hostitelské organizaci poptávku pro vyhledání hostitele. Na hledání hostitele participuje také zařízení dítěte.

Stejně jako dítě i potenciální hostitel musí dostat možnost rozhodnout se, zda chce s konkrétním dítětem navazovat dlouhodobý vztah. Hostitel by proto měl dostat základní informace o dítěti ještě předtím, než vyjádří svůj finální souhlas a než OSPOD dítěte začne vyhodnocovat vzájemnou kompatibilitu dítěte a hostitele. Jde o vzájemný vztah, proto není možné jednoduše dítě hostiteli „přidělit“.

Za základní informace, které je žádoucí hostiteli předem o dítěti poskytnout, považujeme:

- zájmy dítěte a jeho silné stránky;
- informace o zdravotním stavu dítěte a případná omezení, která mohou mít vliv na průběh hostitelské péče, např. medikace a pokyny k jejímu podání;
- informace o rizikových situacích, které spouštějí negativní chování, a doporučené reakce/postupy s dítětem v náročných situacích;
- informace o aktuálních kontaktech a vztazích dítěte (rodina, vrstevníci, jiné dospělé osoby...);
- případné další skutečnosti důležité pro bezpečné zajištění péče o dítě.

Je potřeba citlivě zvážit, jaké informace z osobní či rodinné historie dítěte nebo jiné citlivé údaje, které nejsou pro samotný průběh hostitelské péče nezbytné, sdílet s hostitelem. Principem je předat pouze ty informace, které jsou nezbytné k informovanému rozhodnutí zájemce, zda chce s konkrétním dítětem navázat vztah, nikoli informace nad tento rámec.

Pokud ještě neproběhlo vyhodnocení OSPOD dítěte, zda je konkrétní hostitel vhodný pro konkrétní dítě, musí toto vyhodnocení proběhnout ještě před prvním setkáním hostitele s dítětem. OSPOD musí hostitele de facto schválit.

Pokud OSPOD schválí vytipovaného hostitele (nebo zájemce o hostitelskou péči – krok č. 5), setká se hostitel s ředitelem zařízení, kde dostane informace o dítěti a jeho potřebách. Tato osobní schůzka může proběhnout i za účasti hostitelské organizace.

Pokud má poté hostitel zájem o navázání kontaktu s daným dítětem, může být společně vybrána a dohodnuta účast hostitele na některé z aktivit zařízení, kde může dojít k prvnímu přirozenému a nezávaznému kontaktu dítěte a hostitele. Smyslem tohoto nezávazného setkání je ochrana dítěte, protože hostitel nemá povinnost akceptovat vytipované dítě, a je potřeba, aby informované rozhodnutí učinil ještě před individuálním setkáním s dítětem. Osvědčuje se, když dítě při prvním kontaktu neví, že jde o potenciálního hostitele pro ně. První setkání může například proběhnout jako návštěva na rodinné skupině, hostitel jde na skupinu jako praktikant, nebo se hostitel zúčastní výletu či zahradní slavnosti.

Až poté, kdy hostitel potvrdí zájem utvořit s dítětem hostitelskou dvojici, je dítěti hostitel nabídnut a jsou mu poskytnuty informace o hostiteli. Pokud hostitele provázela organizace, která ho proškolila, má povinnost poskytnout zařízení a OSPOD všechny informace, které posbírala během přípravy hostitele. Hostitel absolvoval přípravu před více než 6 měsíci, musí dodat aktuální dětský certifikát a výpis z rejstříku trestů. Ředitel rozhoduje o tom, které informace dítěti o vytipovaném hostiteli poskytne, a to na základě rozumové vyspělosti dítěte. Ředitel zařízení je zodpovědný za poskytnutí těchto informací před prvním setkáním dítěte s hostitelem.

Pokud dítě projeví zájem potkat se s hostitelem, je dohodnuta první individuální schůzka, které se účastní také zástupce zařízení. Po schůzce je zařízení povinno s dítětem o schůzce komunikovat a zjistit jeho názor, popř. souhlas se zahájením hostitelské péče a znovu dítě seznámit s jeho právy a na druhou stranu určitými závazky. Zhodnocení první schůzky provede zařízení také s hostitelem. Zařízení je povinno o výsledku informovat OSPOD.

8. Formalizace hostitelské péče

Pokud OSPOD dítěte potvrdí vhodnost hostitelské péče a konkrétního hostitele pro dítě, dítě jeví zájem o vztah s hostitelem a hostitel přijme závazek stát se hostitelem, dochází k formalizaci vztahu. Formálně lze hostitelskou péči chápat jako závazek hostitele k dítěti.

Doporučujeme, aby poté **zařízení uzavřelo s hostitelem smlouvu**, ve které jsou definovány závazky a oprávnění všech dotčených fyzických a právnických osob. Takový krok pomáhá efektivní spolupráci a sladění očekávání všech osob. Přílohou smlouvy by měl být vždy etický kodex hostitele, který doporučujeme definovat jednotně a závazně na celostátní úrovni. Návrh smlouvy je uveden v příloze č. 9.8. tohoto dokumentu.

Následující schéma ukazuje souhrnně celý postup pro případ, kdy je **vznik hostitelské péče iniciován zájemcem** o hostitelskou péči:

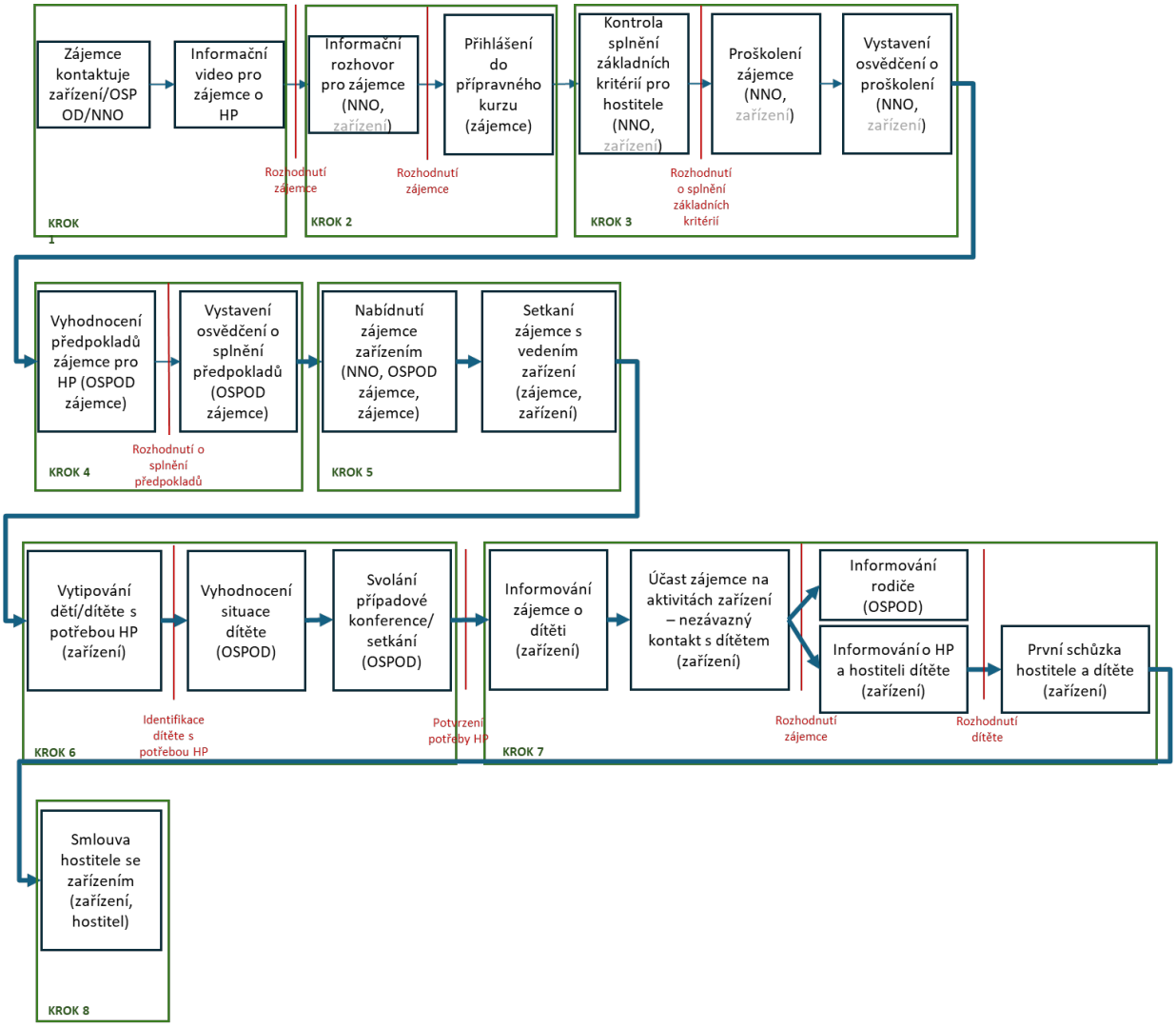

Schéma 4: Postup – vznik hostitelské péče skrze třetí stranu z iniciativy zájemce o hostitelskou péči

Souhrnně celý **postup pro případ, kdy je vznik hostitelské péče iniciován OSPOD nebo zařízením** z důvodu identifikace chybějící blízké citové vazby dítěte, vypadá následně:

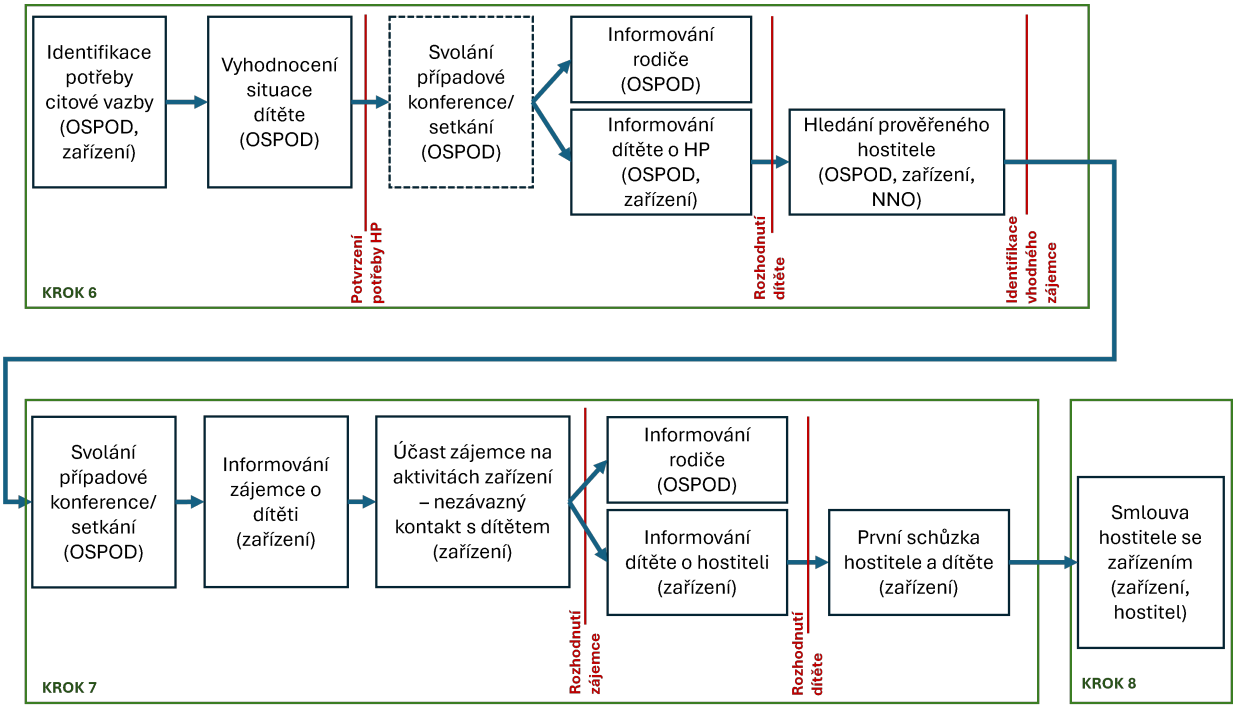

Schéma 5: Postup – vznik hostitelské péče skrze třetí stranu z iniciativy zařízení nebo OSPOD

5.2. Hostitelská dvojice vzniká přirozeně

Dítě umístěné v zařízení se setkává s řadou osob, které nejsou zaměstnanci zařízení, příbuzní nebo blízké osoby. Setkává se s nimi mimo zařízení i v zařízení z různých důvodů. Některé osoby může potkávat i v jejich domácnosti, typicky rodiče spolužáků nebo kamarádů, může u nich dokonce i přespat. Přesto tyto osoby nepovažujeme za hostitele, protože nesplňují parametry hostitele (viz kapitola 3). Z těchto osob se však mohou potenciálně hostitelé stát.

Jak ukazuje následující schéma, jednorázové situace kontaktu dítěte s osobou mimo zařízení tedy nelze považovat za hostitelskou péči (situace 1–3), jde však o situace, které mohou stát u zrodu vztahu. K těmto situacím lze dále počítat případy, kdy nějaká osoba dochází pomáhat do zařízení, ať už jako odborník, tak jako dobrovolník (situace 4). Může jít například o pomoc při organizaci nějaké akce nebo volnočasové aktivity, doučování nebo lektorování. Všechny tyto situace mohou dát prostor pro vznik vztahu mezi dítětem a osobou, tento vztah ale nevzniká apriori s cílem poskytovat hostitelskou péči.

Až ve chvíli, kdy osoba začne projevovat zájem o konkrétní dítě a začne se s dítětem pravidelně vídat nebo je s ním v jiném pravidelném kontaktu (situace 5), tedy začne vznikat blízký vztah mezi osobou a dítětem, lze hovořit o vznikající hostitelské péči a je třeba posoudit, zda může být tento vztah pro dítě přínosný a především, zda je tento vztah bezpečný. Rozpoznání tohoto okamžiku je zodpovědností zaměstnanců zařízení, kteří jsou v denním kontaktu s dítětem. Jde obecně o situaci, kdy: osoba je v kontaktu s konkrétním dítětem opakovaně i z jiných důvodů, než byl důvod prvního kontaktu, a dítě stojí o setkávání s touto osobou.

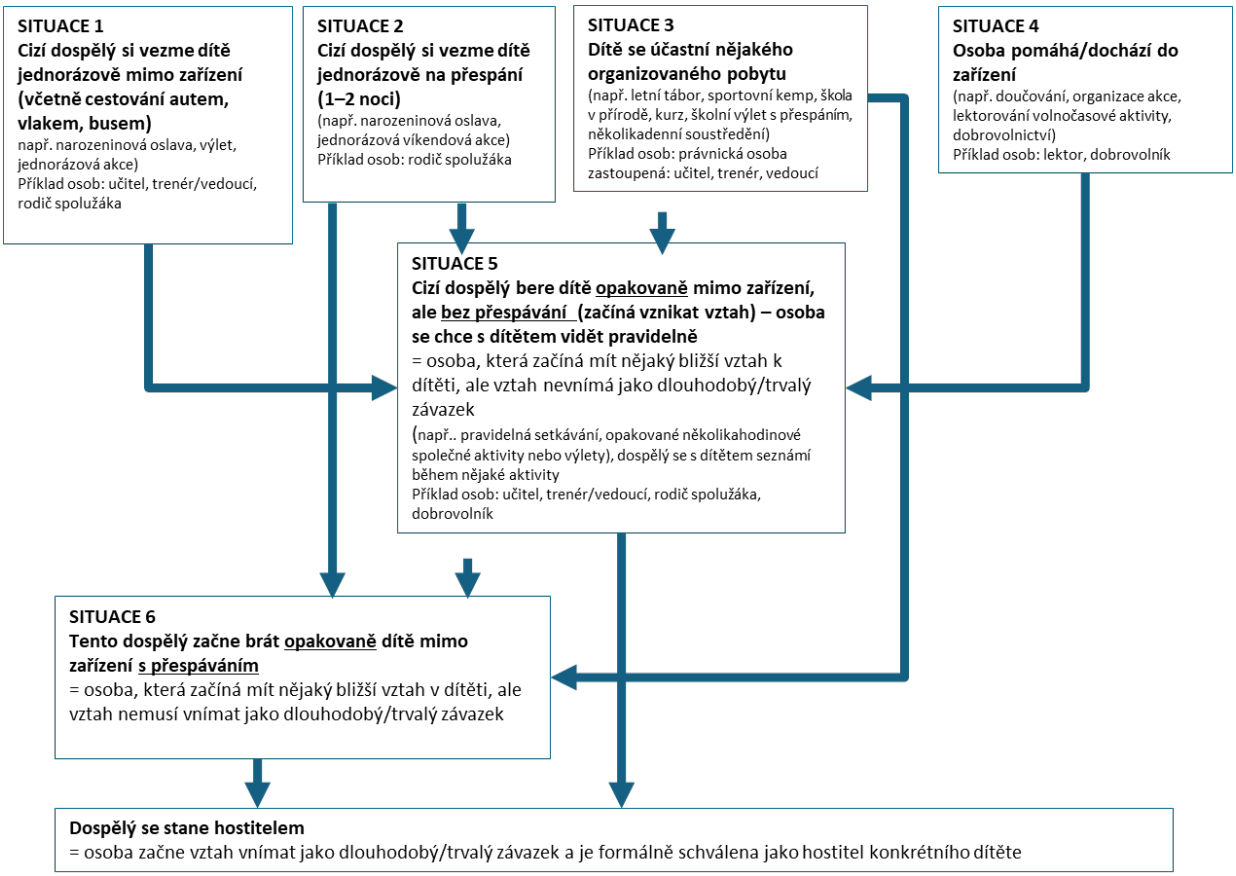

Schéma 6: Přirozený vznik hostitelské péče

Vzhledem k tomu, že do zařízení vstupují rozličné osoby s různými cíli, a předem není možné odhadnout, která z osob se může v budoucnu stát hostitelem, je **následující postup doporučen pro všechny osoby, které přicházejí s dětmi v zařízení do kontaktu a zároveň nejsou zaměstnanci zařízení nebo kontrolních orgánů, nejsou příbuznými nebo blízkými osobami nebo nejsou budoucími náhradními rodiči**.

5.2.1. Doporučený postup

Na rozdíl od předchozí situace, kdy vztah mezi dítětem a dospělým vzniká kontrolovaně s cílem zajistit dítěti hostitelskou péči, v tomto druhém případě vztah vzniká spontánně a k jeho označení jako hostitelská péče dochází až poté, když vztah už nějakou dobu mezi dítětem a dospělým existuje. Tato situace vyžaduje v několika ohledech odlišný postup. Doporučený postup jsme opět rozdělili do několika fází, které odrážejí reálné situace v průběhu vzniku vztahu.

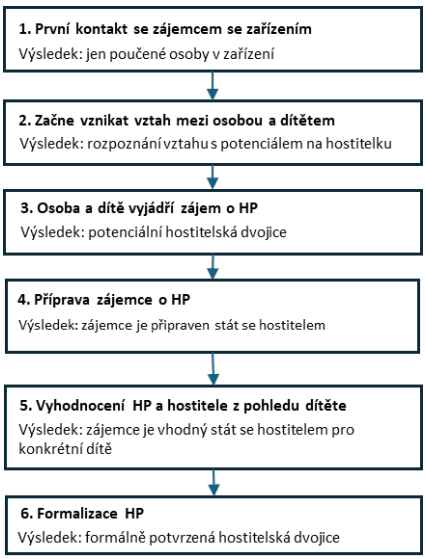

Schéma 7: Postup – vznik hostitelské péče skrze třetí stranu

1. První kontakt osoby se zařízením (s libovolným cílem)

Do zařízení vstupují osoby s nějakým cílem. Typickou situací je jednorázové dobrovolnictví organizované zařízením nebo neziskovou organizací, doučování dětí, organizování volnočasových nebo vzdělávacích aktivit.

Pokud je zřejmé, že osoba bude se zařízením v kontaktu opakovaně, měla by být rámcově poučena. Za realizaci poučení je zodpovědné zařízení/ředitel zařízení. V případech, kdy osoba vstupuje do zařízení jako zástupce nějaké organizace (právnické osoby) nebo jejím jménem, je za poučení osoby zodpovědná tato organizace, ale ředitel je přesto zodpovědný za to, že do zařízení pouští pouze poučené osoby (např. může vyžadovat potvrzení o tomto poučení). Organizace musí poučení osoby zajistit ještě před jejím vstupem do zařízení.

Ředitel může poučení delegovat na jiného pracovníka zařízení (sociální pracovník, vychovatel dítěte) nebo organizaci (např. NNO, OSPOD), která s osobou spolupracuje nebo se kterou se na tom dohodne. Vhodné je, aby poučení proběhlo formou osobního setkání. Je možné využít i informační materiály vytvořené pro tyto účely.

Mezi základní informace (viz příloha č. 9.3.), které by mělo poučení osoby obsahovat, patří:

- možné formy spolupráce osob se zařízením a jejich dopady na osobu a dítě,

- povinnost mlčenlivosti o informacích týkajících se dětí,
- základní informace o potřebách a specifikách dětí umístěných v ústavní výchově (např. děti s vývojovým traumatem),
- jak se zachovat v případě, kdy se dítě na osobu naváže/začne se navazovat a podobně.

Toto úvodní poučení může být realizováno také formou online školení nebo webináře nebo e-learningem (např. seznamovací videoškolení). Ideální je situace, kdy bude vytvořeno jednotné oficiální poučení ve formě, kterou budou moci využívat všechna zařízení.

Zařízení je také zodpovědné za předání důležitých informací o dítěti osobě, která s dítětem bude pravidelně v kontaktu. Jde zejména o skutečnosti, které mohou mít vliv na chování nebo reakce dítěte v době interakce s osobou. Osoba musí být dále poučena, jak reagovat v náročných situacích, které mohou nastat v interakci s daným dítětem, tak aby bylo zajištěno bezpečí dítěte i osoby.

2. Začne vznikat vztah mezi osobou a dítětem

Stanovit přesně moment, kdy se začne mezi osobou a konkrétním dítětem tvořit blízký vztah, je složité. Nicméně pro účely identifikace a formalizace hostitelské péče je třeba definovat alespoň orientační kritéria, protože není vhodné, aby dítě navázalo vztah s osobou, která pro něj nebude vztahově bezpečná, a zároveň není možné detailně prověřovat každou osobu, která do zařízení vstoupí.

Kritéria, která indikují, že mezi dítětem a osobou začíná vznikat vztah s potenciálem hostitelské péče a je potřeba se touto skutečností zabývat, jsou:

- osoba se opakovaně setkává s dítětem,
- osoba se setkává s konkrétním dítětem,
- osoba se postupně začne setkávat s dítětem, protože se mezi ním a dítětem začne tvořit bližší vztah, osoba začne jevit zájem o další interakci s dítětem,
- dítě stojí o setkávání s osobou.

Zde je třeba upozornit, že nejde pouze o osoby, které přímo docházejí za dítětem do zařízení, ale i o osoby, které jsou v kontaktu s dítětem pravidelně mimo zařízení (např. ve sportovním oddíle, DDM, ZŠ nebo ZUŠ). V momentě, kdy taková osoba začne jevit zájem o další interakci s dítětem, je třeba k ní přistupovat stejně jako k osobám, které docházejí do zařízení.

Za rozpoznání této situace by mělo být zodpovědné zařízení a stejně tak za komunikaci s dítětem a potenciálním hostitelem (zařízení by se mělo zajímat o podobu kontaktu, doptat se na motivy a podobu vztahu obou stran) a vyhodnotit ji.

3. Osoba a dítě vyjádří zájem o hostitelskou péči

Zařízení by mělo s osobou otevřít diskusi o současné podobě jejího vztahu s dítětem a jeho budoucím vývoji. Zařízení poskytne osobě informace o tom, co je hostitelská péče, jaké další formy podpory dítěte existují, včetně forem náhradní rodinné péče. Může k tomu využít stejné materiály, které budou vytvořeny pro prvotní edukaci zájemců o hostitelskou péče (viz kapitola 5.1.).

Obdobně by zařízení mělo bez odkladu otevřít téma také s dítětem a poskytnout mu formou odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti relevantní informace.

Pokud dítě projeví zájem se s potenciálním hostitelem potkávat, měl by ho detailně o hostitelské péči edukovat pracovník zařízení, který je dítěti blízký. Může to být ředitel, ale může to být i vychovatel, etoped, psycholog. Každopádně by na to měl být vyhrazený individuální čas a prostor (bez rušení ostatními dětmi nebo jinými povinnostmi), ve kterém bude dítěti vysvětleno, kdo je hostitel, co je a co není hostitelská péče, co by se tím pro dítě měnilo, a naopak, co zůstane stejné, kroky procesu, kdy se daná osoba stává hostitelem, seznámit dítě s jeho právy a zároveň závazky, které se se vstupem do hostitelské péče pojí, poskytnout dítěti prostor na dotazy, čas na rozmyšlení, využít dostupné materiály. Dítě by mělo být také upozorněno, že hostitel bude mít povinnost stručně informovat zařízení a OSPOD o jejich setkáních.

Je důležité, aby pracovníci zařízení dávali všem dětem stejné informace, měli by je proto v zařízení sdílet a mělo by být jasně definované, kdo s dítětem tyto věci probírá. Materiály, jejich obsah a forma, musí reflektovat věk a zralost dítěte (mohou mít např. podobu komiksu).

4. Příprava potenciálního hostitele

Pokud je vztah vyhodnocen jako potenciální hostitelská péče a osoba i dítě vyjádří zájem o hostitelskou péči, musí následovat proškolení osoby.

Za proškolení je v tomto případě zodpovědné zařízení, ale může ho delegovat na jiný subjekt (např. NNO). Osoby jsou proškoleny nejen o detailech a právních aspektech hostitelské péče, o právech a povinnostech jednotlivých aktérů, ale také o potřebách dětí umístěných v zařízeních pro výkon ÚV/OV (např. dětí s vývojovým traumatem). Smyslem školení je poskytnout potenciálnímu hostiteli detailní informace potřebné pro bezpečné a smysluplné navázání a rozvoj vztahu s dítětem tak, aby jej nepoškozoval, ale naopak podporoval jeho rozvoj a obohacení, a zároveň ho připravit na situace, do nichž se může dostat, včetně doporučení, jak na ně vhodně a citlivě reagovat. Cílem je poskytnout informace, které zajistí bezpečný začátek a průběh hostitelské péče, včetně podpory a významu zdravé komunikace a vztahu pro dítě.

Proškolení by mělo proběhnout v prezenční podobě a mělo by být vytvořeno výslovně pro hostitelskou péči. Doporučený obsah školení je uveden v příloze 9.4. tohoto dokumentu.

Doporučujeme, aby byl budoucí hostitel nasměrován na organizaci, která poskytuje standardizované školení hostitelům, na jehož základě vydává osvědčení o proškolení budoucího hostitele.

5. Vyhodnocení hostitelské péče a hostitele z pohledu dítěte

Pokud i po proškolení potenciálního hostitele zájem ze strany potenciálního hostitele a dítěte trvá, zařízení by mělo v této fázi informovat o vznikajícím vztahu OSPOD, protože je třeba začít tuto skutečnosti zohledňovat v individuálním plánu ochrany dítěte.

V případě potřeby by měl OSPOD ve spolupráci se zařízením svolat případovou konferenci nebo případové setkání na posouzení významu a prospěšnosti tvořícího se vztahu pro dítě. Zařízení by mělo mít možnost také požádat OSPOD o prověření osoby, pokud vzniká důvodná pochybnost o vhodnosti zájemce o hostitelskou péči.

Zařízení by mělo dát podnět k případové konferenci OSPOD a OSPOD by ji měl organizovat. OSPOD věnuje pozornost především:[20]

- poznatkům o rodinném a sociálním prostředí hostitele;

[20] Viz Pobyt dítěte mimo ústav – výklad § 30 zákona o sociálně-právní ochraně dětí s účinností od 1. 7. 2025, který se týká dětí umístěných v ústavním zařízení na základě rozhodnutí soudu při jejich pobytu u rodičů či jiných fyzických osob

- poznatkům o tom, zda hostitel je/má předpoklady být pro dítě bezpečnou osobou – ty získá především rozhovorem s hostitelem.

Případová konference by se měla konat za účasti OSPOD dítěte, dítěte, zástupce pobytového zařízení, hostitele a rodiče dítěte, případně zástupce neziskové organizace podporující hostitele a zástupce krajského úřadu, který hledá pro dítě náhradní rodinu.[21]

Rodiče dítěte by měli být vždy informováni o existenci hostitele a o tom, co hostitelská péče pro ně a jejich dítě znamená. Za komunikaci s rodičem je zodpovědný OSPOD. V případě nesouhlasu rodiče platí postup uvedený v kapitole 5.1.

OSPOD bere také v úvahu situaci dítěte. Obecně je v případech, kdy vztah mezi hostitelem a dítětem vznikl spontánně, hostitelská péče vhodná pro:[22]

- děti převážně starší a rozumově vyspělé natolik, aby pochopily účel „hostitelské péče“;
- děti, u nichž se aktuálně (v řádu týdnů) nepředpokládá návrat do původní rodiny a není možné pracovat na pravidelném intenzivním kontaktu s nikým příbuzným ani blízkým;
- děti, jimž se nedaří najít náhradní rodinu nebo které nechtějí, aby jim náhradní rodinná péče byla zprostředkovávána;
- děti, které vyrůstají v ústavní výchově dlouhodobě, přičemž dlouhodobým pobytem se rozumí doba delší než šest měsíců, a byly vyhodnoceny i skutečnosti uvedené výše.

Na základě závěrů případové konference/případového setkání rozhodne OSPOD o splnění předpokladů osoby pro hostitelskou péči, potvrdí potřebu blízkého vztahu u dítěte a také potvrdí osobu jako vhodného hostitele pro dané dítě. Závěry a všechny podstatné skutečnosti jsou zaznamenány do zápisu a Individuálního plánu dítěte. Zařízení tyto závěry zohlední v PROD.

V případě, že zájemce je vyhodnocen jako nevhodný nebo je závěrem případové konference/ případového setkání rozhodnutí, že hostitelská péče není v dané situaci pro dítě přínosná, musí být závěrem případové konference také další postup, a to jak ve vztahu k dítěti, tak ve vztahu k hostiteli.

6. Formalizace hostitelské péče

Pokud OSPOD dítěte potvrdí vhodnost hostitelské péče a konkrétního hostitele pro dítě, dítě jeví zájem o vztah s hostitelem a hostitel přijme závazek stát se hostitelem, dochází k formalizaci vztahu. Formálně lze hostitelskou péči chápat jako závazek hostitele k dítěti.

Formalizaci hostitelské péče je třeba řešit co nejdříve, aby byla zajištěna ochrana dítěte, ale i hostitele. Nejpozdějším momentem, kdy je třeba vztah formálně označit jako hostitelskou péči, je situace, kdy se kontakty osoby s dítětem dostanou do fáze, kdy dítě začne přespávat u dané osoby.

Doporučujeme, aby poté zařízení uzavřelo s hostitelem smlouvu, ve které jsou definovány závazky a oprávnění všech dotčených fyzických a právnických osob. Uzavření této smlouvy je formalizací vzniku hostitelské péče. Takový krok pomáhá efektivní spolupráci a sladění očekávání všech osob. Přílohou

[21] https://www.pravonadetstvi.cz/odbornici/metody-a-nastroje/pripadova-konference/

[22] Viz Pobyt dítěte mimo ústav – výklad § 30 zákona o sociálně-právní ochraně dětí s účinností od 1. 7. 2025, který se týká dětí umístěných v ústavním zařízení na základě rozhodnutí soudu při jejich pobytu u rodičů či jiných fyzických osob
(Metodický materiál MPSV).

smlouvy by měl být vždy etický kodex hostitele, který doporučujeme definovat jednotně a závazně na celostátní úrovni. Návrh smlouvy je uveden v příloze č. 9.8. tohoto dokumentu.

Souhrnně celý postup pro případ, kdy vztah mezi hostitelem a dítětem vznikl přirozeně, ukazuje následující schéma:

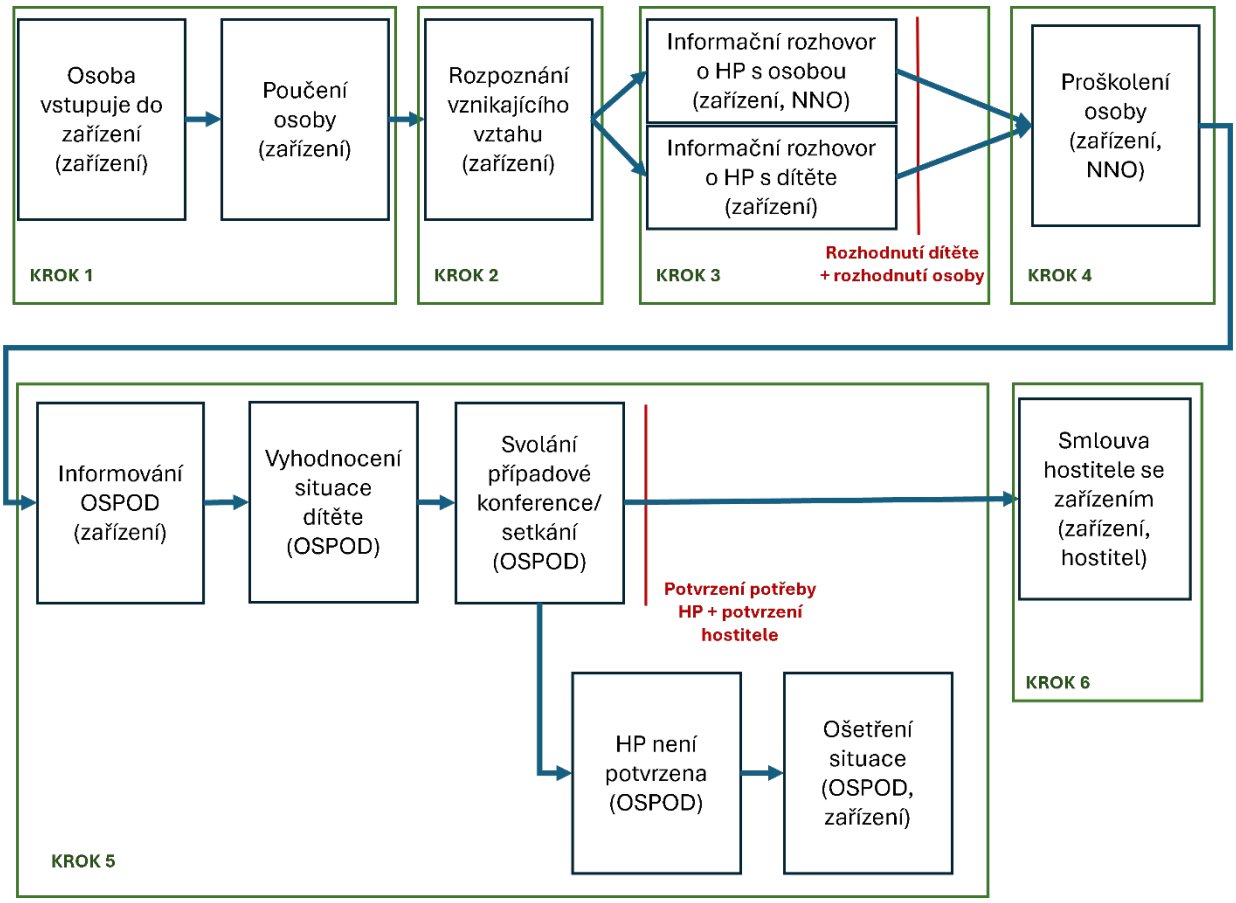

Schéma 8: Postup – vznik vztahu mezi hostitelem a dítětem vznikl přirozeně

6. Průběžná podpora a vyhodnocování hostitelské péče

Jak jsme zmínili již v předchozím textu, základem hostitelské péče je vztah, který vzniká mezi dítětem a dospělou osobou, a jehož cílem je nabídnout dítěti bezpečnou citovou vazbu a doplnit tak jeho vztahovou síť. Protože hostitelská péče je určena pro dítě, které prošlo v životě ztrátami a žije mimo svoji biologickou rodinu, je potřeba minimalizovat riziko selhání hostitelské péče.

Je zapotřebí nejen určitá kontrola nad vznikem hostitelské péče, ale také nad jejím průběhem. Situace dítěte i hostitele se v průběhu času může měnit, a je proto třeba pravidelně vyhodnocovat, zda je hostitelská péče pro dítě nadále přínosná. Důležité je pravidelně revidovat také spolupráci hostitele se zařízením, ideálně ve spolupráci s OSPOD, který je zodpovědný za pravidelné vyhodnocování situace dítěte a aktualizaci IPOD.

6.1. Spolupráce v průběhu hostitelské péče

6.1.1. Spolupráce hostitele se zařízením

Hlavním partnerem v průběhu trvání hostitelské péče je pro hostitele zařízení, ve kterém dítě žije. Zařízení určí pracovníka, který je klíčovou osobou pro dítě v zařízení a se kterým bude hostitel pravidelně v kontaktu. Je vhodné, aby zařízení definovalo tohoto pracovníka již v období, kdy dochází k formalizaci hostitelské péče. Tento pracovník je zodpovědný za předání informací, které mohou mít vliv na průběh setkání dítěte s hostitelem, hostiteli (např. historie dítěte, chování, aktuální podmínky, zážitky nebo stav dítěte).

Zařízení by mělo mít také vypracován postup, komu a jak se dostávají v zařízení informace o hostitelské péči nebo od hostitele. Hostitel i zařízení by měli mít povinnost spolu pravidelně komunikovat. Předmětem komunikace je především plánování a vyhodnocení setkání hostitele s dítětem:

- Hostitel a zařízení by měli mít povinnost předem plánovat, kdy a kde hostitel s dítětem bude trávit čas. Forma komunikace mezi hostitelem a zařízením by měla být definována společně při formalizaci hostitelské péče (např. vycházky stačí telefonicky a víkendové propustky písemně).
- Hostitel by měl mít povinnost vždy po setkání s dítětem sepsat krátkou zprávu (e-mailem, písemně) pro zařízení, a de facto i OSPOD (tzn. pár vět, co se dělalo, zda a jaký byl problém, nehody/úrazy, emoční problémy, zda se stalo něco zvláštního, materiální požadavky dítěte, nebo naopak proběhl kontakt podle plánu...). Tuto zprávu, s doplněným komentářem od zařízení, předává následně zařízení pracovníkům OSPOD. Zařízení by mělo mít interně definováno, kdo všechno v zařízení má přístup ke zprávám od hostitele.
- Zařízení by mělo mít povinnost zajímat se o průběh setkání dítěte s hostitelem a zaznamenávat podstatné skutečnosti do dokumentace dítěte, a to jak ze strany hostitele, tak ze strany dítěte. V případě potřeby zařízení s hostitelem a dítětem pomáhá řešit situace v průběhu jejich setkání (např. nerespektování hostitele ze strany dítěte).

Hostitel se zařízením by měli mít vždy uzavřenu smlouvu, kde budou jasně vymezena pravidla spolupráce mezi hostitelem a zařízením, včetně oprávnění a povinností hostitele směrem k dítěti (popř. k OSPOD). Tato smlouva by měla ošetřovat minimálně následující oblasti:

- základní údaje o hostiteli, zařízení a dítěti;
- vymezení práv a povinností hostitele a zařízení, způsobu komunikace a podobu spolupráce;
- stanovení odpovědnosti v typických i nestandardních situacích (např. pokud dítě cestuje samo, kdo přebírá zodpovědnost);
- vymezení situací, které jsou důvodem pro ukončení spolupráce;

- vymezení smyslu/cíle hostitelské péče pro dané dítě;
- souhlas hostitele, že:
    - dobrovolnickou činnost vykonává bez nároku na finanční odměnu a nebude mu poskytováno žádné finanční plnění;
    - s pravidly ochrany poskytnutých osobních údajů;
    - že byl poučen o svých právech a povinnostech v rámci výkonu HP (smlouva) o
- Ošetření nakládání s osobními informacemi, fotografiemi apod.

Přílohou smlouvy by mělo být:

- prohlášení o mlčenlivosti hostitele;
- čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti nebo jiné způsobilosti hostitele;
- výpis z rejstříku trestů/dětský certifikát;
- režim hostitelské péče, který by měl definovat minimálně následující oblasti:
    - kdo může dítě přebírat kromě osoby hostitele a za jakých podmínek;
    - jak vypadá předávací protokol a proces předání dítěte;
    - zda může dítě cestovat samo k hostiteli a kdo zodpovídá za dítě v době cestování (týká se dětí 15+);
    - podmínky a pravidla průběhu hostitelské péče, nastavení intenzity styku;
    - jak se schvaluje plán termínů setkávání, jak se schvaluje jeho změna, postup při zrušení plánovaného setkání ze strany zařízení, hostitele i dítěte; nastavení procesu žádosti o setkání mimo plán;
    - postup v případě úrazu nebo nemoci dítěte, nebo jiné neplánované události.

6.1.2. Spolupráce zařízení s hostitelem a OSPOD

Zařízení má dítě svěřené do osobní péče a je subjektem, který za dítě zodpovídá, je proto hlavním partnerem jak hostitele, tak OSPOD. Zařízení by mělo mít povinnost určení pracovníka, který je osobou zodpovědnou za dítěte, pro spolupráci s hostitelem.

Zařízení by mělo mít povinnost seznámit hostitele se zdravotním stavem dítěte, zejména zdravotními omezeními a alergiemi, a dalšími podstatnými skutečnostmi z historie či aktuálního stavu dítěte, které mohou být podstatné pro poskytování hostitelské péče.

Zařízení by mělo mít povinnost tvořit s hostitelem plán setkání a poskytovat podporu k jeho realizaci, a to zejména:

- připravit dítě na setkání s hostitelem;
- seznámit hostitele se zdravotním stavem dítěte, zejména zdravotními omezeními a alergiemi;
- předat hostiteli kopii kartičky zdravotního pojištění a potřebnou medikaci;
- informovat hostitele o skutečnostech, které mohou mít vliv jak na psychický a fyzický stav dítěte a jeho potřeby, tak na průběh setkání.

Plán setkání tvoří hostitel se zařízením, OSPOD by měl být o obsahu plánu informován. Nebude se však aplikovat současný § 30 ZSPOD, proto nebude povinnost žádat o vyjádření OSPOD pro každé setkání hostitele s dítětem. Od okamžiku, kdy dojde k formalizaci hostitelské péče a uzavření smlouvy mezi zařízením a hostitelem, je vždy již hostitel schválen OSPOD. Proto je za další spolupráci s hostitelem a za dohled nad hostitelskou péčí zodpovědné zařízení, do jehož péče je dítě svěřeno.

Zařízení by mělo nabízet a poskytovat hostiteli individuální konzultace k aktuálním potřebám a projevům dítěte (např. hledat řešení při nerespektování pokynů hostitele ze strany dítěte).

Zařízení by nemělo využívat „omezení kontaktu s hostitelem" jako výchovný prostředek (trest pro dítě).

Zařízení by mělo mít povinnost před předáním dítěte hostiteli nastavit postup pro řešení krizové situace v době, kdy dítě je s hostitelem mimo zařízení.

Hostitel by měl mít právo podávat podněty k potřebám dítěte a zařízení má povinnost informovat hostitele, jak s podnětem naložilo.

Zařízení by mělo mít povinnost evidovat smlouvu s hostitelem, plán setkání, propustky a zprávy ze setkání dítěte s hostitelem v osobním spise dítěte a poskytovat kopie OSPOD. Zařízení by mělo mít povinnost poskytnout základní evidenční údaje o hostitelské péči OSPOD pro statistické účely a řízení výkonu SPOD.

Zařízení by mělo mít povinnost průběžně vyhodnocovat prospěšnost hostitelské péče pro dítě v součinnosti s OSPOD, povinnost v potřebné míře informovat OSPOD o změně situace dítěte hostitele, především o věcech, které mohou mít vliv na průběh hostitelské péče. Zařízení by mělo mít právo v případě potřeby požádat OSPOD o svolání případového setkání/konference nebo o revizi IPOD v souvislosti s hostitelskou péčí.

6.1.3. Spolupráce hostitele se zařízením a OSPOD

Hostitel by měl mít povinnost neprodleně oznámit změnu důležitých skutečností na jeho straně a změnu svých kontaktních údajů.

Hostitel je plně zodpovědný za dítě po dobu setkání nebo návštěvy a měl by mít povinnost sdělovat zařízení kontaktní informace a místa pobytu dítěte během setkání. Protože je hostitel prověřený OSPOD a je za dítě během setkání zodpovědný, není potřeba, aby OSPOD kontroloval každé místo, kde se hostitel s dítětem setkává. Hostitel by měl mít zodpovědnost za bezpečnost místa, kde se s dítětem pohybuje.

Hostitel by měl mít právo být informován o všech skutečnostech, které mohou mít vliv na průběh hostitelské péče a na vztah mezi hostitelem a dítětem.

Hostitel by měl mít povinnost umožnit pověřenému pracovníkovi zařízení po předchozí domluvě doprovodit dítě na první návštěvu v domácnosti hostitele. Cílem tohoto doprovodu je podpora dítěte při první návštěvě v novém prostředí a dítě má právo o takový doprovod požádat.

Hostitel by měl mít povinnost podílet se na sestavení plánu setkání s dítětem ve spolupráci se zařízením. Hostitel by měl mít povinnost poskytovat zařízení zprávu o setkání do předem definované doby od ukončení setkání. Smyslem je informovat zařízení o nových zážitcích dítěte.

Hostitel by měl mít povinnost umožnit dítěti během pobytu telefonický kontakt s pracovníkem zařízení, kdykoli o to dítě projeví zájem. Hostitel by měl mít povinnost dodržovat medikaci a jiná zdravotní omezení dítěte.

V případě neočekávaných událostí by hostitel neměl mít právo (nemůže vyžadovat) na setkání s dítětem, i když je zahrnuto v plánu setkání, protože je vždy primární zájem dítěte. Hostitel by měl ale mít právo znát důvody, které vedly ke zrušení plánovaného setkání ze strany zařízení nebo OSPOD. Smyslem tohoto opatření je zabránit konfliktu loajality u dítěte. Zařízení by mělo dále mít povinnost s hostitelem hledat řešení této situace (např. je zaplacena zahraniční cesta s dítětem).

Hostitel by měl mít povinnost nenarušovat vztah dítěte se zařízením, vč. povinnosti respektovat doporučení vychovatele.

Hostitel by měl mít povinnost spolupracovat na průběžném vyhodnocování prospěšnosti hostitelské péče pro dítě s OSPOD a zařízením. Hostitel by měl mít právo účastnit se případového setkání/ konference, pokud je tématem tohoto setkání/konference i hostitelská péče nebo plánování odchodu dítěte ze zařízení. Hostitel by měl mít povinnost na požádání OSPOD poskytovat součinnost při výkonu sociálně-právní ochrany dítěte.

Hostitel by si měl zajistit pojištění dobrovolníka a měl by mít povinnost zajistit pojištění dítěte při společné cestě do zahraničí.

6.1.4. Spolupráce OSPOD se zařízením a hostitelem

OSPOD by měl mít povinnost pravidelně informovat zařízení o skutečnostech, které mohou mít vliv na průběh hostitelské péče nebo na vztah hostitele s dítětem. Zároveň OSPOD by měl mít právo na průběžné informace o průběhu hostitelské péče od zařízení. Tyto informace zohledňuje při aktualizaci IPOD dítěte.

OSPOD by měl mít povinnost průběžně vyhodnocovat prospěšnost hostitelské péče pro dítě v součinnosti se zařízením. OSPOD by měl mít povinnost umožnit hostiteli účast na případovém setkání/konferenci, pokud je i hostitelská péče obsahem daného setkání/konference. OSPOD by měl mít povinnost poskytnout zařízení a hostiteli zápis z případové konference/setkání, kterého se hostitel a zařízení účastní.

OSPOD by měl mít povinnost v rámci rozhovoru s dítětem při návštěvě v zařízení zjišťovat přínos hostitelské péče pro dítě, tzn. v rámci pravidelných návštěv.

Při problémech mezi hostitelem a zařízením je eskalačním místem OSPOD: zařízení i hostitel by měli mít právo se na OSPOD obrátit s žádostí o případové setkání/konferenci, OSPOD by měl mít povinnost situaci řešit (OSPOD je tedy místem pro řešení konfliktních situací). OSPOD by měl mít také povinnost řešit krizové situace s dítětem, popř. s rodinou dítěte, které souvisejí s hostitelskou péči, se zařízením, popř. hostitelem.

6.2. Práva dítěte k hostiteli, zařízení a OSPOD

Pozornost je třeba věnovat nejen právům a povinnostem zařízení a hostitele, ale také právům dítěte. Práva dítěte, alespoň v podobě, jak jsou uvedena níže, by měla být přílohou smlouvy mezi hostitelem a zařízením:

Právo na bezpečí a podporu

- Právo na fyzickou a psychickou nedotknutelnost: Dítě nesmí být v hostitelské rodině vystaveno žádným formám násilí, ponižování nebo tělesných trestů. Má právo na ochranu před násilím.

- Právo na vlastní prostor: Dítě má právo na místo, kde může být samo a kde jsou respektovány jeho osobní věci, které nikdo nebude brát nebo upravovat, přerovnávat. Má právo vzít si s sebou své osobní věci (hračku, oblečení) a používat je, i když se to hostiteli esteticky nebo funkčně nehodí. Má právo na soukromí při hygieně a odpočinku.
- Právo na odmítnutí: Dítě má právo říct „ne“ fyzickému kontaktu (např. objímání), pokud mu není příjemný. Dítě má zároveň právo „nebýt vděčné“, má právo na špatnou náladu, únavu, smutek, aniž by se muselo bát, že o vztah přijde. Má právo na vyjádření svých potřeb. Má právo říct „ne“ nabízené aktivitě nebo vyjádřit přání návštěvu ukončit.
- Právo na komunikaci se svým „klíčovým pracovníkem“ nebo jiným pracovníkem zařízení**:** Během pobytu u hostitele by dítě mělo mít možnost (např. telefonicky) kontaktovat svého vychovatele v domově, pokud pocítí nejistotu nebo úzkost. Dítě má právo s touto osobou komunikovat důvěrně a bezpečně ohledně svých pocitů u hostitele.
- Právo na ukončení vztahu bez pocitu viny a traumatu**:** Dítě má právo ukončit vztah a při ukončování dostat podporu. Pokud bude vztah ukončen ze strany hostitele, má dítě právo na rituál rozloučení a vysvětlení.

Právo na informace a názor

- Právo na pravdu, srozumitelnost a předvídatelnost**:** Dítě má právo přesně vědět, co je cílem a účelem hostitelské péče. Má právo vědět, kdy návštěva končí. Hostitel nesmí vzbuzovat falešnou naději na adopci nebo pěstounství, pokud k tomu nesměřuje. Hostitel by neměl měnit domluvený program na poslední chvíli bez vysvětlení. Dítě má právo na vysvětlení, jak to v rodině hostitele chodí.
- Právo na dobrovolnost: Hostitelská péče je založena na souhlasu dítěte; dítě má právo návštěvu kdykoliv ukončit nebo odmítnout další setkání bez pocitu viny.
- Právo na informace: Dítě má právo vědět, kdo jsou členové hostitelské rodiny, jaká jsou pravidla domácnosti a jaký je časový plán návštěvy. Dítě má právo na vysvětlení pravidel domácnosti způsobem, který odpovídá jeho věku a schopnostem.
- Právo být slyšeno: Dítě má právo vyjádřit svůj názor na program návštěvy a na to, co chce nebo nechce dělat.

Právo na podporu identity

- Právo na svůj osobní a osobitý styl a na náboženskou svobodu. Hostitel nesmí dítě nutit k náboženským úkonům (např. návštěva kostela) nebo životnímu stylu (např. vegetariánství), které dítě nezná nebo nechce. Dítě má právo na své zvyky, víru a životní styl (včetně stravovacích návyků).
- Právo na vlastní biorytmus, adekvátní stravu: Má právo nejíst věci, které nezná, chodit spát v určitou hodinu, na kterou je zvyklé (pokud je to zdravé a pro dítě bezpečné). Dítě má právo spolurozhodovat o programu a jídelníčku během pobytu.
- Právo na ochranu osobních údajů: Hostitel nesmí sdílet fotografie dítěte na sociálních sítích a šířit informace o jeho minulosti.
- Právo na kontakt s blízkými: Hostitelská péče nesmí bránit dítěti v kontaktu s jeho rodinou nebo kamarády z dětského domova, pokud to není v rozporu s jeho zájmem.

- Respekt k historii: Dítě má právo na úctu ke své biologické rodině a nesmí o ní od hostitele slyšet negativní soudy.

6.3. Vyhodnocování prospěšnosti hostitelské péče pro dítě

Hostitelská péče tak, jak je definována v této koncepci, se aplikuje u dítěte do ukončení ústavní péče nebo do jeho zletilosti. Do doby, než je ústavní péče ukončena nebo než dítě dosáhne zletilosti, je hostitelská péče formalizovaná a podléhá pravidelnému vyhodnocování, které provádí OSPOD, ten je zodpovědný za naplňování nejlepšího zájmu dítěte, a to ve spolupráci se zařízením, ve kterém je dítě umístěno.

Ve vzájemné součinnosti pravidelně vyhodnocují přínos hostitelské péče pro nezletilé dítě žijící v zařízení. Prospěšnost hostitelské péče se vyhodnocuje zejména na základě informací od hostitele (zprávy, osobní rozhovor) a od dítěte (rozhovory s dítětem), dále na základě pozorování reakcí nebo změn v projevech chování dítěte (zaznamenané pracovníky zařízení).

Cílem vyhodnocení je ověřit, zda je hostitelský vztah pro dítě prospěšný, a nastavit další kroky vzájemné spolupráce. Ta se týká konkrétních opatření mezi zařízením a hostitelem, hostitelem a dítětem nebo zařízením a dítětem a směřuje mimo jiné k prevenci předčasného ukončení hostitelské péče.

6.3.1. Zařízení

Zařízení pravidelně a průběžně vyhodnocuje vliv hostitelské péče na dítě. Pomáhá mu v tom např. zpráva hostitele po každé návštěvě, rozhovory s dítětem nebo pozorování reakcí nebo změn v projevech chování dítěte.

Zařízení má také povinnost jednou za šest měsíců vyhodnotit situaci dítěte, a to včetně prospěšnosti hostitelské péče, a výsledek zapracovat do PROD. Závěry předává také OSPOD. V případě pochybností může zařízení požádat OSPOD o svolání případové konference/setkání.

Zařízení při vyhodnocení využívá rozhovor s dítětem a hostitelem a pozorování. Není vyžadováno, aby kritéria v čase vykazovala pozitivní trend, neměla by však mít v čase trend negativní.

Zařízení pro vyhodnocení přínosnosti hostitelské péče používá následující kritéria:

1. **Bezpečí dítěte**

   Hostitelská péče zajišťuje stabilní fyzické, psychické a emoční bezpečí dítěte. Vztah probíhá v prostředí, kde je dítě chráněno, nepociťuje ohrožení a může se spolehnout na předvídatelnost a bezpečné hranice. Vztah přispívá k emoční stabilitě dítěte – podporuje pocit bezpečí, snižuje napětí, poskytuje možnost zažívat blízkost, důvěru a individuální pozornost. Pomáhá dítěti regulovat emoce a orientovat se ve vztazích (např. dítě se po setkání cítí dobře, dítě je po setkání emočně stabilní, dítě sdílí s ostatními zážitky).

2. **Stabilita a spolehlivost kontaktu**

   Kontakty probíhají dlouhodobě, pravidelně a podle domluvy. Vztah není rušen častými výpadky, změnami setkání na poslední chvíli nebo náhlým ukončováním setkání, což by mohlo dítěti způsobit zátěž, dítě je v kontaktu s hostitelem průběžně/mimo setkávání.

3. **Zájem dítěte o pokračování vztahu**

   Dítě má vnitřní motivaci hostitelský vztah udržovat, těší se na setkání, vyjadřuje přání v kontaktu pokračovat a vnímá jej jako podporující součást svého života.

4. Zájem a závazek hostitelů

Hostitelé mají stabilní, autentický zájem o dítě, chtějí s ním trávit čas, jednají spolehlivě a dodržují domluvy. O dítě a situaci se aktivně zajímají a reagují na jeho potřeby. Hostitel respektuje pravidla zařízení a pravidelně se zařízením komunikuje.

5. Podpora identity a sebehodnoty dítěte, respekt k původní rodině a dalším důležitým vztahům

Hostitelé respektují identitu dítěte (rodinný původ, historii, osobní příběh) a nevytvářejí situace, které dítě vystavují konfliktu loajality. Dítě zažívá, že jeho prožívání, názory a potřeby mají hodnotu, což posiluje sebevědomí a sebehodnotu. Hostitelská péče nenarušuje a neoslabuje vztahy dítěte s biologickou rodinou, sourozenci nebo jinými významnými osobami. Hostitelé podporují zdravý vztah dítěte k jeho historii a širší síti vztahů.
Hostitelská péče není zdrojem dlouhodobého konfliktu mezi rodinou a hostitelem s dopadem na dítě, hostitel se nevyjadřuje špatně o rodině dítěte, jsou dodržována práva v oblasti identity dítěti.

6. Rozvoj sociálních a životních dovedností, podpora zvládání zátěže a specifických potřeb

Vztah umožňuje dítěti učit se novým dovednostem v přirozeném rodinném prostředí (např. péče o domácnost, fungování rodiny, společenské situace) a rozvíjet sociální kompetence, spolupráci a sebeobsluhu.
Hostitelský vztah pomáhá dítěti lépe zvládat zátěže spojené s jeho minulostí, traumaty nebo specifickými potřebami. Umožňuje mu zažívat korektivní zkušenosti a získávat nové způsoby řešení obtížných situací.
Dochází k naplňování cílů v PROD v oblasti sociálních dovedností, které má hostitelská péče podpořit.

7. Naplňování účelu a cíle hostitelské péče, kvalita spolupráce všech zapojených stran, etický a legislativní soulad péče

Hostitelská péče vede k naplnění toho, kvůli čemu byla zavedena – dochází ke zlepšení nebo stabilizaci v důležitých oblastech života dítěte (emoce, vztahy, chování, sebevědomí, dovednosti).
Spolupráce mezi hostiteli, zařízením a OSPOD je funkční, pravidelná a otevřená. Strany si předávají informace, dodržují domluvy a společně pracují na podpoře dítěte.
Hostitelská péče probíhá v souladu s pravidly, vnitřními postupy, ochranou soukromí dítěte a právním rámcem. Hostitelé neobcházejí role zařízení či OSPOD, nemanipulují dítětem a respektují stanovené hranice.
Dochází k naplňování cílů souvisejících s hostitelskou péčí v IPOD, dochází k naplňování cílů uvedených ve smlouvě mezi zařízením a hostitelem.

8. Subjektivní spokojenost a prožitek všech stran

Dítě, hostitelé i zařízení vnímají kontakt jako smysluplný a přínosný. Společný čas hodnotí jako příjemný a jsou motivováni v hostitelské péči pokračovat. Toto kritérium vychází z hypotézy, že dlouhodobá nespokojenost není přínosem pro budování vztahu. Dítě i hostitel musí mít

možnost se bezpečně vyjádřit, jak se cítí ve vztahu nebo co plánují společně dělat v delším horizontu.

6.3.2. OSPOD

Vyhodnocování přínosu hostitelské péče s dítětem provádí OSPOD pravidelně, minimálně jedenkrát za tři měsíce v rámci návštěv dítěte v zařízení. Závěry sdílí OSPOD se zařízením. V případě pochybností OSPOD svolá případovou konferenci/setkání.

OSPOD při hodnocení hostitelské péče postupuje podle svých metodických pokynů. Použití kritérií výše nicméně považujeme za žádoucí.

Pokud OSPOD nebo zařízení mají pochybnost, zda je hostitelská péče pro dítě prospěšná, musí proběhnout případové setkání s hostitelem, kterého se účastní hostitel, dítě, OSPOD a zařízení, popř. rodiče nebo organizace provázející hostitele. Výsledkem může být i předčasné ukončení hostitelské péče.

6.4. Podpora hostitele (provázení)

Organizace zabývající se hostitelskou péčí mohou poskytovat hostitelům podporu, a to zejména formou individuálních konzultací, dalšího vzdělávání hostitelů, organizováním setkání hostitelů pro sdílení zkušeností, příp. poskytnutím krizových intervencí či terapeutické podpory pro řešení situací, se kterými se hostitel setkává.

Hostitel však nemá povinnost nechat se provázet. Zařízení mu může provázení doporučit s ohledem na charakteristiku dítěte, hostitele nebo s ohledem na očekávaný průběh vztahu nebo aktuální situaci.

Provázení hostitelů má za cíl poskytnout hostitelům odbornou podporu, prostor pro sdílení zkušeností a vzájemnou inspiraci.

Podporu hostitelů ve formě průběžného provázení organizacemi vnímáme jako zásadní předpoklad pro udržení dlouhodobých a bezpečných vztahů s dítětem. Cílem je posílit jistotu, pohodu a radost z hostitelství.

Formy podpory mohou typicky zahrnovat:

- individuální odborné konzultace s pracovníky organizace;
- vzdělávací setkání;
- skupinová setkání hostitelů (intervize);
- peer konzultace s hostiteli, dospívajícími nebo mladými dospělými se zkušeností s ústavní a s hostitelskou péčí;
- psychologickou podporu pro hostitele i děti v hostitelské péči;
- pravidelnou supervizní podporu s externím odborníkem;
- v případě potřeby krizovou intervenci;
- podporu hostitele na případových setkáních, případových konferencích, při jednání soudu apod.

Organizace by měly reflektovat regionální odlišnosti i individuální situaci jednotlivých hostitelů v konkrétním čase a tomu přizpůsobují podobu podpory. Aktivity mohou probíhat osobně, telefonicky i online s cílem umožnit zapojení hostitelů napříč celou Českou republikou.

Podpora organizace může pokračovat i po formálním zániku hostitelské péče (viz kapitola 7).

7. Formální ukončení hostitelské péče

Hostitelská péče tak, jak ji popisuje tento dokument, je určena dětem, které žijí mimo svoji biologickou rodinu a jsou svěřeny do péče v zařízení. Smyslem hostitelské péče je reagovat na objektivní omezení ústavní péče, a proto je vznik, průběh a ukončení formalizované hostitelské péče provázáno s pobytem dítěte v zařízení. Cílem hostitelské péče je vybudovat vztah, který přetrvá i po ukončení formalizované hostitelské péče – tzn. v době, kdy dítě opustí zařízení a kdy už nebude vztah sledován, vyhodnocován a moderován jiným subjektem (typicky zařízením nebo OSPOD).

Formalizace hostitelské péče, a tedy vše, co upravuje tento dokument, je zaměřeno na období, kdy je nezletilé dítě v zařízení. Ústavní výchova končí ve většině případů v České republice zletilostí dítěte, proto je i konec formalizované hostitelské péče spojen se zletilostí dítěte.

Pokud tedy dítě dosáhne plnoletosti nebo je dítěti ukončena soudem ústavní výchova, dochází k formálnímu ukončení hostitelské péče. Nicméně znovu zdůrazňujeme, že cílem hostitelské péče je vybudovat bezpečnou citovou vazbu mezi dítětem a dospělou osobou, která přetrvá i do dospělosti dítěte a bude pokračovat i po ukončení ústavní výchovy.

Všechny ostatní případy ukončení hostitelské péče, kdy dojde k ukončení hostitelské péče před zletilostí dítěte nebo před opuštěním zařízení dítětem, považujeme za předčasné ukončení.

7.1. Ukončení ústavní výchovy zletilostí dítěte

Po dosažení zletilosti sice může mladý dospělý v zařízení nadále za určitých podmínek zůstat, ale jeho právní vztah k zařízení je již odlišný než před dosažením zletilosti a ukončením ústavní výchovy:

- jeho další pobyt v zařízení už je možný jen na základě dohody mezi ním a zařízením;
- končí sociálně-právní dohled OSPOD nad dítětem;
- končí platnost smlouvy mezi hostitelem a zařízením;
- končí nutnost žádat o propustky v případech, kdy chce opustit krátkodobě zařízení.

Dosažením zletilosti tedy končí také formálně/právně hostitelská péče – končí dohled OSPOD, podpora hostitele, kontrola nad průběhem hostitelského vztahu a vyhodnocování prospěšnosti vztahu pro mladého dospělého. Nicméně je třeba na tomto místě zdůraznit, že **ukončení kontroly a podpory hostitelské péče ze strany zařízení a OSPOD neznamená ukončení vztahu mezi dítětem a hostitelem.**

Před ukončením ústavní výchovy v případech, kdy má dítě hostitele, musí proběhnout případová konference/setkání s OSPOD, zařízením, hostitelem a dítětem, jejímž cílem je najít možnosti dalšího vývoje a podpory hostitelského vztahu mezi hostitelem a mladým dospělým.

7.2. Ukončení ústavní výchovy u nezletilého dítěte

V některých případech je ústavní výchova dítěti soudem ukončena před jeho zletilostí. Dítě se v těchto případech zpravidla vrací do své biologické rodiny, nebo se dostává do péče náhradní rodiny (osvojitelské, pěstounské, vlastní širší rodiny).

V takových případech, pokud to nevyžadují jiné okolnosti, nemusí být samotný návrat dítěte do rodiny nebo přesun dítěte do nové rodiny důvodem pro ukončení vztahu mezi dítětem a dosavadním hostitelem. I po přemístění dítěte do rodiny pokračuje dohled OSPOD.

Končí však smlouva mezi hostitelem a zařízením, ve kterém bylo dítě do doby před přemístěním umístěno. Je proto nutné, aby před ukončením ústavní výchovy proběhla případová konference/setkání s hostitelem, s rodinou dítěte nebo náhradní rodinou a dítětem, jejímž cílem je najít možnosti

pokračování hostitelského vztahu mezi hostitelem a dítětem. Proběhne vyhodnocení přínosu hostitelské péče, naplánování další podoby kontaktu.

Cílem je najít další možnosti hostitelského vztahu podle IPOD, pokud dítě o hostitelský vztah jeví zájem. **Zodpovědnost za dítě se** ukončením ústavní výchovy **vrací rodině a ta rozhoduje o pokračování kontaktu dítěte** s hostitelem, nejde však již o vztah kontrolovaný OSPOD – jde tak o formální ukončení hostitelské péče.

7.3. Přesun dítěte do jiného zařízení

Přesun dítěte mezi různými typy ústavních zařízení by neměl vyvolat potřebu ukončení hostitelské péče, protože v období, kdy dítě mění prostředí, ve kterém vyrůstá, je tato změna destabilizujícím prvkem a hostitel může v tomto období sehrát pro dítě klíčovou roli.

V případech, kde se dítě přesouvá do jiného zařízení, OSPOD povinně svolá případovou konferenci, té se účastní nové i současné zařízení, hostitel a dítě, popř. rodič dítěte. Proběhne vyhodnocení přínosu hostitelské péče a naplánování další podoby hostitelské péče. Nové zařízení uzavírá smlouvu s hostitelem, původní smlouva se současným zařízením je ukončena.

Hostitel nemá povinnost uzavřít smlouvu s novým zařízením a pokračovat v hostitelské péči.

7.4. Předčasné ukončení hostitelské péče

Hostitelské organizace, pracovníci zařízení i OSPOD dítěte by měli usilovat o to, aby hostitelé i děti měli podporu v průběhu přípravy, vzájemného seznamování i během poskytování hostitelské péče právě proto, aby k předčasnému ukončování hostitelské péče (zejména ze strany hostitelů) docházelo jen výjimečně. Bohužel i tak občas může taková situace nastat.

Důvody ukončení hostitelské péče mohou být různé. Může k němu dojít na základě přání dítěte, na základě žádosti hostitele nebo z jiných důvodů.

Obecně může dojít k předčasnému ukončení

A) ze strany hostitele;

B) ze strany zařízení na podnět dítěte nebo když dochází k porušování smlouvy ze strany hostitele;

C) ze strany OSPOD na základě vyhodnocení aktuální situace dítěte.

Zprostředkování i ukončení hostitelské péče pro dítě by mělo být součástí individuálního plánu ochrany dítěte. Vždy je potřeba myslet na to, aby se v rámci týmové spolupráce zainteresovaných subjektů všichni zaměřili na to, jak pomoci dítěti i hostiteli zvládnout takovou situaci bez pocitu selhání a viny. Vedení zařízení ve spolupráci s OSPOD dítěte a hostitelskou organizací by měly navrhnout, jak ošetřit potřeby dítěte, a to již ve fázi zvažování ukončení hostitelské péče.

Hostitel může prožívat ztrátu a je na jeho dospělém rozhodnutí, zda vyhledá pomoc, kterou mu nabízejí např. doprovázející organizace nebo jiní odborníci. Je nutné, aby se o psychickou pohodu dítěte postarali pracovníci zařízení, a to buď formou podpory přímo v zařízení, nebo vyhledáním odborné psychologické pomoci, pokud o to dítě stojí.

Je nutné, aby téma ukončení bylo součástí úvodní edukace pro dítě i hostitele, aby v případě, že k němu dojde, bylo možné se odkazovat na informace, které už obě strany předem měly. Ukončení hostitelské péče nemusí být pouze o selhání hostitele – tzn. s jiným dítětem může vztah fungovat. Pokud jde o ukončení hostitelské péče na straně hostitele, pro dítě to téměř vždy znamená opakované selhání důvěry v dospělého a možné potvrzení subjektivně vnímané vlastní nedostatečnosti. Může to vést k hluboké (re)traumatizaci.

Ukončení hostitelské péče vede vždy k ukončení smlouvy mezi zařízením a hostitelem.

8. Doporučení pro případný legislativní návrh

Pracovní skupina zvažovala několik variant legislativního ukotvení.

A. Součást zákona o ústavní péči

Vzhledem k tomu, že hostitelská péče se týká dětí žijících v ústavních zařízeních a většina zodpovědnosti a úkolů leží na zařízení a jeho vedení, jeví se jako nejlepší varianta zapracovat legislativní ukotvení hostitelské péče primárně do zákona, který upravuje ústavní péči. Hostitelská péče by se tak stala jedním z typů specifické podpory dětí v ústavní péči. Právní úprava by vyžadovala i určité drobné změny v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí.

B. Součást zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Druhou variantou je zapracování hostitelské péče jako opatření sociálně-právní ochrany dětí. V takovém případě by pravděpodobně došlo k aplikaci aktuálních principů pěstounské péče a osvojení také na hostitelskou péči. Vzhledem k tomu, že hostitelská péče není formou náhradní péče, nepovažujeme takovou právní úpravu za vhodnou.

Navíc role OSPOD je v případě hostitelské péče pouze podpůrná, OSPOD není hlavním aktérem, tím je zařízení, do jehož péče bylo dítě svěřeno. Právní úprava by nějak musela zajistit plnění zodpovědností a povinností zařízeními, což tvoří většinu obsahu legislativní úpravy. V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí by tak byla jen malá část potřebného.

C. Součást zákona o sociálních službách

Další variantou je legislativně upravit hostitelskou péči jako sociální službu. Ani tuto variantu nepovažujeme za vhodnou, protože hostitelskou péči poskytují dobrovolníci, ne placení zaměstnanci registrované sociální služby. Zákon o sociálních službách nemá službu, která by byla poskytována dobrovolníky, a bylo by potřeba vytvořit naprosto nový typ sociální služby s atypickými pravidly fungování.

D. Součást zákona o dobrovolnictví

Poslední zvažovanou variantou je zapracování hostitelské péče do zákona o dobrovolnictví. Tuto variantu považujeme za nejméně vhodnou ze všech zvažovaných variant, protože tento zákon nijak nepracuje ani s ochranou dětí, ani s povinnostmi zařízení ústavní péče. Legislativně by šlo o nejkomplikovanější variantu, která by vyžadovala vytvoření nové kategorie dobrovolnictví s velkým přesahem do dalších právních předpisů. Tento zákon navíc není v gesci ani MŠMT, ani MSPV, jež se primárně věnují problematice spojené s dětmi.

9. Přílohy

9.1. Infografika

Infografika vytvořená jako pomocný nástroj pro propagaci a edukaci o hostitelské péči je v samostatném pdf souboru, aby bylo možné ji tisknout samostatně. Zde jsou pouze náhledy pro ilustraci:

9.2. Prohlášení osob v souvislosti s převzetím dítěte do péče

Povinnost osobní péče a náležitého dohledu nad dítětem nabývá důležitosti v souvislosti s umožněním pobytu dítěte mimo ústavní zařízení typicky v rámci udržování kontaktů dítěte s biologickou rodinou či dalšími osobami.

Za výkon náležitého dohledu je primárně odpovědný ten, kdo je současně povinen zajišťovat osobní péči o dané dítě (v kontextu NRP je to tedy ten, komu byla tato povinnost určena na základě rozhodnutí soudu – tzn. svěření dítěte do péče ústavního zařízení). Institut náležitého dohledu je institutem z oblasti odpovědnosti za škodu, prostřednictvím kterého se dá vymezit odpovědnost osoby ve vztahu ke škodě způsobené dítěti, popř. způsobené dítětem. Je třeba si uvědomit, že obsahem povinnosti vykonávat nad dítětem náležitý dohled není povinnost zajistit, že dítě bude chráněno před veškerým rizikem, jemuž by mohlo být teoreticky vystaveno, ale před takovým rizikem, které lze s ohledem na specifické charakteristiky konkrétního dítěte (s ohledem na věk, rozumové schopnosti…) a specifické okolnosti konkrétní situace považovat za riziko nepřiměřené, tzn. závažné a současně nepravděpodobné (viz nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2015 sp. zn. I ÚS 1587/15). Obecně platí, že osobou povinnou k výkonu náležitého dohledu nad dítětem nemusí být za každé situace osoba, které bylo dítě svěřeno do péče, ale předá-li dítě jiné osobě, přechází na tuto osobu též povinnost vykonávat náležitý dohled. Náležitým dohledem je v této situaci chápán zejména výběr (vhodné) osoby, které primární pečovatel dítě předá, a předání nezbytných informací týkajících se konkrétního dítěte, které jsou k výkonu náležitého dohledu nad dítětem nezbytné (např. o aktuálním zdravotním stavu dítěte, alergiích…).

Prohlášení osob v souvislosti s převzetím dítěte do péče

Já, …, nar. …, přebírám v době od … (datum a čas) do … (datum a čas) do péče nezl. …, nar. ….

Zavazuji se, že po tuto dobu budu dítěti zajišťovat řádnou péči a vykonávat nad ním náležitý dohled.

Tímto zároveň prohlašuji:

- že jsem byl seznámen s jeho zdravotním stavem a omezeními z něho vyplývajícími jako dieta, ošetřování, dodržování léčebného režimu;
- že jsem byl seznámen s tím, že v naléhavém případě můžu nepřetržitě kontaktovat pracovníka zařízení na tel. čísle …;
- společně s dítětem jsem obdržel kopii zdravotního průkazu dítěte.

V … dne … podpis

9.3. Návrh systému vzdělávání dobrovolníků vstupujících do dětských domovů

9.3.1. Účel a smysl vzdělávání

Cílem tohoto vzdělávání je zajistit, aby osoby vstupující do dětských domovů – ať už jako dobrovolníci, lektoři, studenti, nebo budoucí hostitelé – měly základní povědomí o prostředí zařízení, o specifikách dětí vyrůstajících v ústavní výchově a o zásadách bezpečného, citlivého a respektujícího kontaktu. Poučení chrání jak dítě, tak osobu vstupující do zařízení. Předchází nedorozuměním, podporuje spolupráci a napomáhá tomu, aby vztahy vznikající mezi dětmi a dospělými byly stabilní, bezpečné a přínosné pro obě strany.

9.3.2. Odpovědnost za realizaci poučení

Za provedení poučení odpovídá ředitel zařízení, který může jeho provedení delegovat na jiného pracovníka (např. sociálního pracovníka, vychovatele nebo metodika spolupráce s veřejností). Pokud osoba vstupuje do zařízení jako zástupce jiné organizace (např. neziskové organizace, OSPOD, univerzity apod.), je za zajištění poučení odpovědná daná organizace, a to ještě před prvním vstupem osoby do zařízení. Vhodnou formou je kombinace ústního poučení, informačních materiálů a e-learningového modulu nebo webináře. Doporučuje se uchovávat záznam o absolvování poučení.

9.3.3. Obsah poučení

a) Formy spolupráce se zařízením

- Jednorázové dobrovolnictví (akce, brigády, besídky)
- Pravidelné doučování dětí
- Organizace volnočasových nebo vzdělávacích aktivit
- Materiální nebo finanční podpora
- Hostitelská péče (dlouhodobý vztah s konkrétním dítětem)

b) Děti v ústavní výchově – základní informace

- Pojmy: citová deprivace, vývojové trauma, nedůvěra v dospělé, nejistota a obavy z odmítnutí
- Projevy: střídání nálad, regresivní chování, potřeba kontroly, testování dospělých
- Psychické potřeby dětí a jejich naplňování
- Trauma respektující přístup (bezpečí, porozumění, trpělivost)
- Komunikační strategie: jasnost, klid, respekt, přiměřenost
- E-learning DPD, metodické materiály MPSV

c) Kdo je kdo v dětském domově a systému náhradní rodinné péče

- Ředitel, vychovatel, sociální pracovník, psycholog, klíčový pracovník dítěte, OSPOD, NNO
- Dobrovolník je součástí podpůrné sítě, nikoli zachráncem dítěte
- DD: docházka, návštěvy, soukromí, používání telefonu, fotografování, dárky

d) Vztahová síť kolem dítěte

- Vztahy dítěte s rodinou, spolužáky, pracovníky zařízení
- Reakce na sdílení osobních informací dítěte
- Hlášení závažných informací pracovníkům DD
- Vnímání loajality dítěte mezi různými světy

e) Zásady bezpečné a respektující komunikace

- Zájem dítěte je vždy v centru
- Vztah s jasnými hranicemi
- Neslibovat nic, co nelze splnit
- Sliby dodržovat
- Komunikovat jasně a srozumitelně
- Respektovat hranice dítěte – tělesné, emoční i vztahové
- Reagovat klidně, neeskalovat napětí
- Při nejistotě kontaktovat pracovníka zařízení

f) Praktické informace pro vstup do zařízení

- Komu se hlásí příchod a odchod
- Pravidla pro dary, kapesné, komunikaci, fotografování
- Ochrana osobních údajů a důvěrnost informací
- Krizové situace – komu volat, jak reagovat

9.3.4. Forma realizace poučení

Poučení může být realizováno několika formami: ústní seznámení při prvním vstupu, tištěné či digitální materiály, online modul, videokurz nebo webinář. Ideální je jednotný oficiální materiál využitelný všemi zařízeními. Po absolvování může být vydáno potvrzení o proškolení.

9.3.5. Návrh zkrácené verze – e-learning / videokurz

Název modulu: Bezpečně v dětském domově

Cíl: Porozumět prostředí dětského domova, potřebám dětí a zásadám bezpečného kontaktu.

Délka: 30–40 minut

Forma: Série krátkých videí (2–5 minut), doplněná o testové otázky a příklady z praxe.

- Úvod – proč je vzdělávání důležité

- Kdo je kdo v dětském domově
- Děti v ústavní péči
- Jak mluvit a naslouchat
- Formy pomoci a spolupráce
- Bezpečný kontakt
- Závěr – shrnutí zásad, test, další zdroje

9.4. Doporučený obsah vzdělávání hostitelů

9.4.1. Okruhy témat pro informační video pro zájemce o HP

A. Co je hostitelská péče?

Návrh obsahu: doplňující dlouhodobý bezpečný vztah dítěte z DD s osobou mimo zařízení, která není dítěti příbuzná, služba pro dítě bez nároku na finanční odměnu nebo finanční příspěvky, kontakty dítěte s hostitelem probíhají ve volném čase dítěte – odpoledne po škole, o víkendech, o prázdninách, frekvence se nastavuje na základě vzájemné domluvy mezi hostitelem, dětským domovem a dítětem

B. Jak se liší od různých forem NRP a jiných forem podpory dětí

Návrh obsahu: pěstounská péče, osvojení, dobrovolnictví, patronství, mentorství, sponzoring

C. Co HP není?

Návrh obsahu: přespání u kamaráda, návštěvy v rodině přítele dítěte z DD, jednorázová návštěva dítěte, návštěva u příbuzného, saturace nenaplněných potřeb a ztrát zájemce o hostitele

D. Jaký zákonný rámec má HP v systému SPOD

Návrh obsahu: není v zákoně jako taková uvedena, vztah na § 30 zákona 359/1999 Sb. o SPOD

E. Kdo může být hostitelem?

Návrh obsahu: viz odpovídající kapitola

F. Pro jaké děti se hledají hostitelé?

Návrh obsahu: dětem a dospívajícím, u nichž se v daném okamžiku nepředpokládá návrat do původní rodiny a není možné pracovat na pravidelném intenzivním kontaktu s nikým příbuzným ani blízkým, přičemž kontakt s původní rodinou není kontraindikací pro hostitelskou péči, jakou mají děti motivaci k hostitelské péči... (viz odpovídající kapitola)

G. Přínosy HP

Návrh obsahu:

- pro dítě: bezpečný vztah, ve kterém může poznávat běžný život a vzory mimo zařízení, zažít zdravý vztah, rozšíření vztahové sítě dítěte mimo zařízení, podpůrný vztah, který mu může pomoci v jeho cestě ke zpracování osobního příběhu, posílení vlastní hodnoty, důvěry v dospělé osoby, průvodce na cestě k přijetí odpovědnosti za svůj život a zvládnutí dospělého života
- pro zájemce: obohacení vlastního života, vnímání vlastní hodnoty a možnost něco předat dál, další osobní rozvoj
- pro zařízení, ve kterém je dítě umístěno: snížení tlaku na pracovníky – zajištění kvalitního programu pro děti, týmová spolupráce na výchovných otázkách dětí, podpora při vzdělávání dítěte, týmová spolupráce při rozvíjení samostatnosti a při ukončení ústavní péče
- pro systém SPOD: pomoc při naplňování IPOD, podpora zapojení dítěte do společnosti v průběhu i po ukončení ústavní péče, možnost rozvoje vztahu až do pěstounské péče

H. Rizika HP

Návrh obsahu:

- pro dítě: nenaplněná očekávání dětí, krize loajality u dítěte (vztahy s původní rodinou, vychovateli, dalšími dětmi ze zařízení a hostitelem)
- pro zájemce: nenaplněná očekávání hostitelů, krize loajality v rodině hostitele (vlastní děti hostitele nebo partner může na dítě v hostitelské péči žárlit)
- pro zařízení a OSPOD: riziko selhání HP (proto je vhodné zajistit podporu hostitele během přípravy a poskytování HP)

I. Co může dělat dál?

Návrh obsahu: pokud máte zájem získat další informace a pomoc na cestě k hostitelské péči, ozvěte se některé z organizací, které poskytují zájemcům o hostitelskou péči podporu při přípravě i v průběhu poskytování hostitelské péče

9.4.2. Celodenní školení pro zájemce o HP

Celodenní školení pro zájemce o hostitelskou péči by mělo pokrýt následující oblasti:

g) SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

- Systém státní péče o děti
- Školství – typy ÚV, podoba zařízení, předsudky a realita, standardy kvality, profese vychovatele (vzdělání, psych. způsobilost, náplň práce…)
- Sociální resort – typy PP, role OSPOD
- Zdravotnictví – dětská psychiatrie
- Nestátní podpora – role NNO
- Zákonné normy, metodiky

h) DÍTĚ UMÍSTĚNÉ V ÚSTAVNÍ VÝCHOVĚ

- Vývojová psychologie – co je norma, kdy dochází k vychýlení normy (kognitivní vývoj, socio-emoční vývoj, motivace, attachment)
- Potřeby dětí, zejm. bezpečí, jejich naplňování (frustrace a deprivace, resilience)
- Vývojové trauma – vznik a možné důsledky (vč. chování mimo očekávanou normu – odpor, strach, nedůvěra, úzkost, příchylnost, opakovaná traumatizace, důvěra)
- Psychické potíže, symptomy, nejčastější dg.
- Rodič očima dítěte, rodina, sourozenci
- Sociální síť (vrstevníci, škola, kroužky, další blízké vztahy) – dlouhodobé vztahy a jejich podpora
- Příběh dítěte, jeho identita, historie, etnikum
- Zdravé naplňování potřeb dětí

i) RODIČ

- Důvody umístění dítěte do ÚV, odebrání od rodičů
- Rodič ve VTOS

- Psychické potíže rodičů
- Kontakt rodiče s dítětem
- Zdravé výchovné strategie a rodičovské kompetence (vč. např. terapeutického rodičovství)

j) HOSTITELSKÁ PÉČE

- Nároky na hostitele, očekávání a motivace, sebepéče (fyzická i psychická), role hostitele v životě dítěte z ÚV
- Zdravá komunikace, kontakt s dítětem, kontakt se zařízením
- Vztah k dítěti a jeho různé podoby (kdy „vychovávám“ a kdy jsem v jiné pozici a jaké)
- Emoce, emoční regulace – vlastní a dětí
- Zodpovědnost k dítěti, k sobě, prevence vyhoření, intervize, supervize, vzdělávání, doprovázení, sebepoznání, terapeutická podpora
- Rizika pro dítě, pro hostitele, krizové momenty
- Proces – příprava na změnu, práce s časem (dlouhodobost závazku)

k) SPOLUPRÁCE

- OSPOD, zařízení, NNO a dalších zapojených subjektů
- Co pomáhá – dohody, smlouvy a další materiály

9.5. Doporučený obsah dalších materiálů k hostitelské péči

9.5.1. Podklady pro děti

Cíl podkladů: možnosti naplňování potřeb dětí

Forma: např. infografika, komiks

Obsah:

- Co potřebuje batole a předškolní dítě, co potřebuje dítě mladšího a staršího věku – případně potřeby v průběhu času
- Jak se dají potřeby naplňovat, kdy to je a není zdravé, bezpečné
- Kdo to dělá (rodina, učitel, sourozenci, kamarádi…)
- Kdo to může ještě dělat (vychovatel, pěstoun, hostitel – kdo to je)
- Jak se o sebe může postarat dítě samo? (nad čím má kontrolu a co musí zajistit dospělí – na co má právo vč. rozhodování)
- Co je ÚV (přínosy a rizika)
- Co je PP (přínosy a rizika)
- Co je hostitelská péče (přínosy a rizika)
- Jak se to dělá? (proces)

- Na koho se může dítě obrátit

9.5.2. Podklady pro rodiče

Cíl podkladů: možnosti naplňován í potřeb dětí

Forma: např. infografika, video

Obsah:

- Potřeby dětí a základy vývojové psychologie
- Když nejsou naplňované… frustrace, deprivace, důsledky traumatických událostí
- Jak se dají potřeby naplňovat (dětí i rodičů)
- Kdo to dělá: rodič, učitel, sourozenci, kamarádi…
- Kdo to může ještě dělat: vychovatel, pěstoun, hostitel – kdo to je
- Co je ÚV (přínosy a rizika)
- Co je PP (přínosy a rizika)
- Co je HP (přínosy a rizika)
- Kontakt dítěte s rodičem, ať je dítě v jakékoli formě péče (práva rodičů a jejich zodpovědnost, podpora a pomoc)
- Spolupráce aktérů v péči o dítě

9.6. Názor dítěte na zajištění hostitelské péče

Základním smyslem hostitelské péče je pomoc dítěti, proto je nutné od samého počátku zohledňovat názor dítěte a jeho připravenost na budování dalšího vztahu s cizí osobou. Mohou být děti, které nejsou pro takové vztahy připravené a mohou jim uškodit. Je nutné vždy zvažovat perspektivu dítěte a posuzovat prospěšnost vstupu cizí osoby do jeho života.

Dle Ptáčka (2019): „Každé dítě má přirozenou potřebu podílet se, věku odpovídajícím způsobem, na úpravě svého vlastního života. Nejde o to nechat děti rozhodovat, ale vzít v úvahu, co si myslí a co chtějí.“ Rozhodnutí, zda chci mít svého hostitele, a rozhodnutí, kdo by měl být můj hostitelem, by nikdy nemělo být učiněno bez zohlednění názoru dítěte.

Byť se nejedná o soudní řízení, je i v tomto případě vhodné mít na paměti participační práva dítěte, která mají svůj právní základ v článku 12 Úmluvy o právech dítěte. Obecně se jedná o práva související s „aktivní účastí“ dítěte, které má být skutečným subjektem, nikoliv objektem řízení. Participačními právy dětí je tak myšleno právo dítěte na informace, na základě kterých si dítě může utvořit představu o situaci, možnost se vyjádřit a aktivně se spolupodílet na řešení své situace. Souvisí to i s Evropskou úmluvou o výkonu práv dětí. Dle ní má dítě, které má podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci, v soudním řízení, které se jej týká, zaručena následující práva nebo bude mít možnost se těchto práv domáhat:

a) dostávat příslušné informace,

b) být konzultováno a moci vyjádřit svůj názor,

c) být informováno o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí.

9.7. Etický kodex hostitele

Tento kodex definuje základní etické principy a pravidla chování hostitele. Jeho cílem je zajistit bezpečné a předvídatelné prostředí pro dítě a jasně vymezit roli hostitele jako průvodce a zdravého dospělého vzoru.

I. Základní principy a zájem dítěte

Veškerá rozhodnutí během kontaktu činím s ohledem na fyzické a psychické bezpečí dítěte. Odmítám jakékoli fyzické tresty nebo psychický nátlak.

Respektuji původ dítěte, jeho rodinnou anamnézu a identitu. Zdržím se jakékoli kritiky dítěte, jeho biologické rodiny nebo personálu dětského domova.

Beru v úvahu citovou zranitelnost dítěte a přistupuji k němu s potřebnou mírou empatie a laskavosti.

II. Bezpečí a ochrana soukromí

Zavazuji se zachovávat přísnou mlčenlivost o všech citlivých údajích dítěte (zdravotní stav, rodinná historie, traumatické zážitky).

Bez výslovného souhlasu zařízení a dítěte nesdílím citlivé údaje, fotografie, nahrávky ani životní příběh dítěte na sociálních sítích ani nikde jinde.

Neprodleně informuji dětský domov o jakékoli mimořádné události, zranění nebo rizikovém chování dítěte během pobytu.

III. Vztah a kontinuita

Jsem si vědom, že nejsem zákonným zástupcem. Nabízím dítěti dlouhodobý přátelský vztah. Neslibuji dítěti adopci, pěstounskou péči ani drahé dary, které by mohly vyvolat nereálná očekávání. Jasně komunikuji svou roli. V komunikaci jsem přímý, čitelný a předvídatelný, nevytvářím u dítěte falešnou naději.

Usiluji o pravidelnost a stabilitu kontaktu. V případě nutnosti ukončení hostitelství postupuji citlivě a v úzké spolupráci s odborníky (pracovníky zařízení).

Nevytvářím u dítěte materiální závislost nepřiměřenými dary. Konzultuji kapesné a větší nákupy s pracovníky zařízení.

IV. Spolupráce s institucemi

Dodržuji interní řád dětského domova a pokyny pracovníků (čas návratů, strava, režim).

Sdílím s klíčovým pracovníkem zařízení informace, které mohou pomoci v další péči o dítě a v jeho rozvoji. Respektuji nastavený režim zařízení a pravidla, na kterých jsme se se zařízením dohodli.

V. Osobní zodpovědnost

Znám své limity a včas si řeknu o odbornou pomoc, pokud cítím v hostitelském vztahu nepohodu, vyhoření nebo si nevím rady s projevy dítěte.

9.8. Návrh smlouvy hostitele se zařízením

SMLOUVA O REALIZACI HOSTITELSKÉ PÉČE

Uzavřená mezi těmito smluvními stranami:

Zařízení
Název:
Sídlo:
Zastoupené:
Kontakt (klíčový pracovník – jméno, telefon, e-mail):

(dále jen zařízení)

a

Hostitel
Jméno a příjmení:
Datum narození:
Adresa trvalého pobytu:
Místo realizace hostitelské péče (pokud se liší):
Kontakt (telefon, e-mail):
(dále jen hostitel)

I. SMYSL A CÍL HOSTITELSKÉ PÉČE

Smyslem této smlouvy je upravit podmínky poskytování hostitelské péče, jejímž cílem je umožnit dítěti, …….. (jméno dítěte a datum narození), navázání zdravé vztahové vazby s dospělou osobou mimo prostředí ústavní výchovy, zprostředkovat mu model fungování rodiny a podpořit jeho socializaci a přípravu na samostatný život. Hostitelská péče není formou náhradní rodinné péče, ale dobrovolnou činností hostitele.

II. ODPOVĚDNOST, PRÁVA A POVINNOSTI

1. Hostitel přebírá za dítě plnou odpovědnost a vykonává nad ním faktický dohled od okamžiku převzetí dítěte od pracovníka zařízení do okamžiku jeho zpětného předání zařízení.
2. Hostitel se zavazuje zajistit náležitý dohled a bezpečné prostředí v souladu s věkem a schopnostmi dítěte.
3. Pokud je v plánu setkávání (příloha č. 4) určeno, že dítě cestuje k hostiteli samo, přebírá hostitel odpovědnost za dítě v momentě jeho příjezdu na smluvené místo.
4. Zařízení je povinno předat hostiteli aktuální informace o zdravotním stavu a léčebném režimu dítěte a jeho dalších potřebách, případně další informace důležité pro zajištění řádné péče o dítě.

III. ZDRAVOTNÍ PÉČE

Rozhodování o lékařské péči poskytnuté nezletilému náleží řediteli ústavního zařízení.

1. Hostitel je srozuměn, že není oprávněn zastupovat dítě ve vztahu k lékařské péči. U neodkladných výkonů kontaktuje ředitele zařízení. Pokud je zástupce dítěte nedostupný, postupuje se dle zákona č. 372/2011 Sb. (rozhoduje lékař v zájmu dítěte).
2. V situaci ohrožující život nebo zdraví dítěte poskytne hostitel dítěti první pomoc a volá IZS (112/155). Ihned po zajištění dítěte informuje telefonicky pracovníka zařízení (ředitele, pověřeného pracovníka konajícího pohotovost, klíčového pracovníka) podle tzv. plánu setkávání, jehož součástí jsou kontakty na oprávněné osoby zařízení.

3. Hostitel zajišťuje podávání léků dítěti dle písemného rozpisu předaného zařízením. O každém podání léku (i volně prodejného) vede hostitel záznam pro zařízení.
4. Při předání dítěte obdrží hostitel kopii průkazu pojištěnce a seznam alergií/medikace.

IV. MÍSTO POBYTU A POHYB DÍTĚTE

1. Místo pobytu při (pravidelném) přenocování dítěte v rámci hostitelské péče je místo bydliště hostitele. Změnu bydliště hlásí hostitel min. 14 dní předem.
2. Krátkodobé výlety (bez přenocování) jsou možné bez souhlasu zařízení.
3. Při pobytu s přenocováním dítěte mimo bydliště hostitele sdělí hostitel zařízení místo a termín nejpozději 3 pracovní dny předem.-
4. Cesta hostitele s dítětem mimo ČR je možná výhradně s písemným souhlasem ředitele zařízení, který si k tomu vyžádá stanovisko místně příslušného OSPOD. Žádost OSPOD by měla být podána min. 30 dní předem.
5. Péči o dítě zajišťuje primárně hostitel. V případě, že je dítě krátkodobě ponecháno v péči další osoby, tato musí být hostitelem řádně poučena. Hostitel se tímto nezbavuje povinnosti vykonávat nad dítětem řádný dohled. Ta v tomto případě spočívá ve výběru vhodné osoby, která o dítě krátkodobě pečuje.

V. KOMUNIKACE A VYHODNOCOVÁNÍ

1. Plánování kontaktu dítěte a hostitele je domluveno v rámci plánu setkávání. Konkrétní kontakt se pak domlouvá prostřednictvím (jméno klíčového pracovníka) nejpozději (počet) dní předem.
2. Při úrazu, onemocnění nebo útěku dítěte hostitel bezodkladně kontaktujte pracovníka zařízení: (jméno pracovníka, telefonní číslo).
3. Po každém pobytu vypracuje hostitel nejpozději do druhého dne krátkou písemnou zprávu, ve které shrne setkání (průběh, emoční stav dítěte, mimořádné události, materiální potřeby atp.).
4. Zařízení na zprávu reaguje co nejdříve, nejpozději před dalším setkáním dítěte s hostitelem.
5. Hostitel se účastní schůzek k vyhodnocení přínosu hostitelské péče pro dítě, které probíhají dle potřeby, minimálně 1x za 6 měsíců.

VI. FINANČNÍ RÁMEC

Hostitel vykonává hostitelskou péči bez nároku na odměnu. Pobyt dítěte v domácnosti hostitele je na náklady hostitele. Hostitel hradí ze svého stravu, místní dopravu a volnočasové aktivity dítěte během pobytu, pokud není dohodnuto jinak. Zařízení zajišťuje kapesné dítěte a ošacení.

VII. DIGITÁLNÍ BEZPEČNOST A SOUKROMÍ

1. Hostitel se zavazuje, že nebude zveřejňovat fotografie, videa nebo informace o dítěti na sociálních sítích.
2. Pořizování fotek pro potřeby dítěte a hostitele je možné pouze se souhlasem dítěte.
3. Hostitel dohlíží, aby dítě během hostitelské péče nesdílelo v online prostoru rizikový obsah nebo citlivé údaje o své situaci.

VIII. UKONČENÍ SMLOUVY

1. Důvodem ukončení smlouvy může být porušení smlouvy, ztráta zájmu nebo důvěry, nezájem dítěte nebo rozhodnutí OSPOD/soudu, případně závažné změny na obou stranách.

2. Strany se zavazují před ukončením smlouvy k závěrečné schůzce za účasti dítěte, pokud to je v jeho zájmu. Cílem je citlivé uzavření vztahu mezi hostitelem a dítětem a minimalizace případného traumatizujícího dopadu na dítě.

IX. PROHLÁŠENÍ HOSTITELE

Hostitel prohlašuje, že:

- souhlasí se zpracováním osobních údajů (GDPR) pro účely hostitelské péče. Záznamy budou archivovány dle platné legislativy;
- byl seznámen se zdravotním stavem a potřebami dítěte;
- byl poučen o svých právech a povinnostech.

V …….. dne ……..

....
Za zařízení (ředitel) Hostitel

Nezletilý/á (jméno a příjmení) byl/a seznámen/a a souhlasí s podmínkami hostitelské péče viz výše.

Podpis dítěte:……

SEZNAM PŘÍLOH (nedílná součást Smlouvy o realizaci hostitelské péče, dále jen Smlouva):

1. Příloha Smlouvy č. 1: Prohlášení o mlčenlivosti a digitální bezpečnosti
2. Příloha Smlouvy č. 2: Čestné prohlášení o zdravotní a psychické způsobilosti a o historii hostitelské péče
3. Příloha Smlouvy č. 3: Etický kodex hostitele
4. Příloha Smlouvy č. 4: Plán setkávání
5. Příloha Smlouvy č. 5: Výpis z rejstříku trestů (ne starší 6 měsíců)

Příloha Smlouvy č. 1:

PROHLÁŠENÍ O MLČENLIVOSTI A DIGITÁLNÍ BEZPEČNOSTI

Já, jméno a příjmení hostitele, datum narození, se zavazuji zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech týkajících se dítěte jméno a příjmení, datum narození, např. jeho rodinné anamnézy, důvodů umístění do zařízení a jeho zdravotního stavu. Jsem si vědom toho, že tyto informace nesmím sdělovat třetím osobám (vč. širší rodiny či známých).

Výslovně beru na vědomí zákaz publikování fotografií, videí a jména dítěte na veřejných profilech.

Nebudu pořizovat záznamy, které by dítě dehonestovaly nebo narušovaly jeho důstojnost.

Povinnost mlčenlivosti trvá i po ukončení hostitelské péče.

V ..... dne ..... Podpis hostitele: .....

Příloha Smlouvy č. 2:

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ O ZDRAVOTNÍ A PSYCHICKÉ ZPŮSOBILOSTI A O HISTORII HOSTITELSKÉ PÉČE

Já, níže podepsaný/á ……, čestně prohlašuji, že:

- můj zdravotní stav (fyzický i psychický) mi umožňuje bezpečně vykonávat dohled nad nezletilým dítětem a zajistit jeho potřeby;
- netrpím žádnou infekční chorobou ani látkovou či nelátkovou závislostí (alkohol, drogy, hrací automaty atp.);
- moje domácnost je bezpečným prostředím pro pobyt dítěte;
- v případě změny mého zdravotního stavu, která by mohla ovlivnit péči o dítě, budu neprodleně informovat vedení zařízení.

Zároveň prohlašuji, že v současné době (nehodící se škrtněte):

- vykonávám hostitelskou péči u jiného dítěte;
- nevykonávám hostitelskou péči u žádného jiného dítěte;
- v minulosti jsem vykonával / nevykonával hostitelskou péči u jiného dítěte.

V ..... dne ..... Podpis hostitele: .....

Příloha Smlouvy č. 3:

ETICKÝ KODEX HOSTITELE

Tento kodex definuje základní etické principy a pravidla chování hostitele. Jeho cílem je zajistit bezpečné a předvídatelné prostředí pro dítě a jasně vymezit roli hostitele jako průvodce a zdravého dospělého vzoru.

I. Základní principy a zájem dítěte

Veškerá rozhodnutí během kontaktu činím s ohledem na fyzické a psychické bezpečí dítěte. Odmítám jakékoli fyzické tresty nebo psychický nátlak.

Respektuji původ dítěte, jeho rodinnou anamnézu a identitu. Zdržím se jakékoli kritiky dítěte, jeho biologické rodiny nebo personálu dětského domova.

Beru v úvahu citovou zranitelnost dítěte a přistupuji k němu s potřebnou mírou empatie a laskavosti.

II. Bezpečí a ochrana soukromí

Zavazuji se zachovávat přísnou mlčenlivost o všech citlivých údajích dítěte (zdravotní stav, rodinná historie, traumatické zážitky).

Bez výslovného souhlasu zařízení a dítěte nesdílím citlivé údaje, fotografie, nahrávky ani životní příběh dítěte na sociálních sítích ani nikde jinde.

Neprodleně informuji dětský domov o jakékoli mimořádné události, zranění nebo rizikovém chování dítěte během pobytu.

III. Vztah a kontinuita

Jsem si vědom, že nejsem zákonným zástupcem. Nabízím dítěti dlouhodobý přátelský vztah. Neslibuji dítěti adopci, pěstounskou péči ani drahé dary, které by mohly vyvolat nereálná očekávání. Jasně komunikuji svou roli. V komunikaci jsem přímý, čitelný a předvídatelný, nevytvářím u dítěte falešnou naději.

Usiluji o pravidelnost a stabilitu kontaktu. V případě nutnosti ukončení hostitelství postupuji citlivě a v úzké spolupráci s odborníky (pracovníky zařízení).

Nevytvářím u dítěte materiální závislost nepřiměřenými dary. Konzultuji kapesné a větší nákupy s pracovníky zařízení.

IV. Spolupráce s institucemi

Dodržuji interní řád dětského domova a pokyny pracovníků (čas návratů, strava, režim).

Sdílím s klíčovým pracovníkem zařízení informace, které mohou pomoci v další péči o dítě a v jeho rozvoji. Respektuji nastavený režim zařízení a pravidla, na kterých jsme se se zařízením dohodli.

V. Osobní zodpovědnost

Znám své limity a včas si řeknu o odbornou pomoc, pokud cítím v hostitelském vztahu nepohodu, vyhoření nebo si nevím rady s projevy dítěte.

Prohlášení hostitele:

Svým podpisem stvrzuji, že jsem se seznámil/a s obsahem tohoto kodexu, rozumím jeho smyslu a zavazuji se jej při výkonu hostitelské péče dodržovat.

V ..... dne ....

Hostitel

Příloha Smlouvy č. 4:

PLÁN SETKÁVÁNÍ

Tento plán je nedílnou součástí Smlouvy o realizaci hostitelské péče uzavřené dne …….

1. ÚČASTNÍCI PLÁNOVÁNÍ
   - Dítě:
   - Hostitel:
   - Pověřený pracovník zařízení:
2. INTENZITA A HARMONOGRAM KONTAKTU
   - Pravidelnost: (např. každý druhý víkend v měsíci / jedna sobota v měsíci)
   - Časový rámec:
     - Odjezd ze zařízení: (den v týdnu), v (čas) hod.
     - Návrat do zařízení: (den v týdnu), v (čas) hod. (nejpozději do 18:00 pro přípravu na školu).
   - Žádost o setkání mimo tento plán podává hostitel min. (počet) dní předem pověřenému pracovníkovi zařízení.
3. PROCES PŘEDÁVÁNÍ DÍTĚTE
   - Místo předání:
   - Dítě může od vychovatele převzít a zpět odevzdat:
     - Pouze hostitel osobně.
     - Jiná osoba: (jméno a vztah k hostiteli) – pouze po předchozím písemném/SMS schválení zařízením.
   - Při každém převzetí předá pracovník zařízení hostiteli:
     - Kopii kartičky pojišťovny a aktuální rozpis medikace.
     - Informaci o aktuálním zdravotním stavu a náladě dítěte.
     - Potřebné ošacení a hygienické potřeby v zavazadle.
4. DOPRAVA (Děti 15+)
   - Dítě cestuje samo: ANO / NE
   - Pokud dítě cestuje samo, odpovědnost přebírá hostitel v momentě příjezdu dítěte na domluvené místo.
   - Dítě je povinno v případě, že cestuje samo, po příjezdu k hostiteli i po návratu do zařízení poslat potvrzující SMS pracovníkovi zařízení (v případě odjezdu) i hostiteli (v případě návratu). Hostitel a zařízení zaslání této zprávy kontrolují.
5. PODMÍNKY REALIZACE HOSTITELSKÉ PÉČE
   - Hostitelská péče může proběhnout pouze tehdy, pokud:
     - Dítě s odjezdem v daný termín souhlasí.
     - Dítě nemá nařízený klidový režim kvůli nemoci.
     - Dítě nemá závažné problémy, které vyžadují intervenci v rámci zařízení, a aktuální stav dítěte umožňuje bezpečnou realizaci hostitelské péče mimo zařízení.
6. POSTUP PŘI ZMĚNÁCH A ZRUŠENÍ
   - Zrušení pobytu dítěte u hostitele ze strany hostitele/zařízení musí být oznámeno druhé straně a dítěti neprodleně, nejpozději 24 hodin předem, a to s uvedením důvodu. Pokud se jedná o nenadálou událost, např. úraz, akutní nemoc, je toto oznámeno bez zbytečného odkladu.
   - Jakákoliv změna (jiný čas návratu apod.) musí být schválena pověřeným pracovníkem zařízení formou (SMS / e-mailu – konkretizovat).
7. KRIZOVÉ SITUACE A KONTAKTY
   - Hostitel kontaktuje v případě úrazu nebo nemoci dítěte zařízení ihned po ošetření dítěte.
   - Pokud dítě odmítá spolupracovat, respektovat hostitele nebo ohrožuje sebe či okolí, hostitel kontaktuje pracovníka zařízení a po dohodě může být pobyt ukončen předčasně.
   - Pohotovostní telefon zařízení (24/7): (telefonní číslo)
   - Klíčový pracovník: (jméno a kontakt)
8. SCHVÁLENÍ PLÁNU

Tento plán byl projednán s dítětem, které s ním souhlasí a rozumí mu.

V …….. dne …….

…… …… ……

Dítě Hostitel Zástupce zařízení